

PRITARTA
Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2025 m. d. nutarimu Nr.

LIETUVOS VIDUTINĖS TRUKMĖS LAIKOTARPIO FISKALINIS STRUKTŪRINIS PLANAS

TURINYS

Santrumpos ir jų paaiškinimai	5
Įvadas	7
1. Fiskaliniai įsipareigojimai ir makroekonominės prielaidos	10
1.1. Fiskaliniai įsipareigojimai	10
1.2. Fiskalinės politikos gairės	12
1.3. Makroekonominės prielaidos ir jų palyginimas su EK prielaidomis, kurias naudojo EK rengdama techninę informaciją	13
1.4. Valdžios sektoriaus skolos raida, jos valdymas ir tvarumo vertinimas	15
2. Reformos ir investicijos	18
2.1. Bendrųjų ES prioritetų įgyvendinimas	18
2.2. KŠSR Lietuvai įgyvendinimas	21
2.3. Suderinamumas su EGADP ir PS	33
2.4. Reformų ir investicijų sąrašas	35
2.5. Investicijų poreikiai	43
Šaltiniai	47
1 priedas. Makroekonominės prielaidos. Grynujų išlaidų planą atitinkanti fiskalinė projekcija	49
2 priedas. ES Tarybos 2019–2024 m. KŠSR Lietuvai	55

Lentelių sąrašas

1 lentelė. Fiskalinis įsipareigojimas	11
2 lentelė. Fiskalinį įsipareigojimą atitinkantys makrofiskaliniai rodikliai	11
3 lentelė. Projektuojami senėjimo kaštai (p. p. BVP).	12
4 lentelė. Skolos pokyčio tikslinimas (proc. BVP)	15
5 lentelė. Ilgalaikės (10 metų) Vyriausybės valstybės vardu skolinimosi palūkanų normos (proc.)	15
6 lentelė. ES Tarybos 2019–2024 m. KŠSR Lietuvai apibendrinimas	22
7 lentelė. Reformos ir investicijos.....	36
8 lentelė. Investicijų poreikiai siekiant bendrųjų ES prioritetų ir kitų Lietuvai bei ES svarbių tikslų	44
9 lentelė. Makroekonominis scenarijus, atitinkantis fiskalinį įsipareigojimą.....	49
10 lentelė. Išorės prielaidos	50
11 lentelė. Valdžios sektoriaus finansų projekcija, atitinkanti grynujų išlaidų planą	51
12 lentelė. Grynujų išlaidų planą atitinkančios valdžios sektoriaus skolos, balanso projekcijos ir pagrindinės jų prielaidos	54
13 lentelė. ES Tarybos 2019–2024 m. KŠSR Lietuvai	55

Paveikslų sąrašas

1 pav. Valdžios sektoriaus skolos raida, atitinkanti grynujų išlaidų planą, proc. BVP.....	16
2 paveikslas. Lietuvos ilgalaikio skolinimosi užsienio valiuta kredito reitingų raida	16
3 pav. Bendrieji ES prioritetai.....	18
4 pav. Ankstesnių ir tęstinių priemonių rezultatai ekonominės ir finansų politikos srityje	25
5 pav. Ankstesnių ir tęstinių priemonių rezultatai sveikatos apsaugos srityje	27
6 pav. Ankstesnių ir tęstinių priemonių rezultatai socialinės apsaugos srityje.....	29
7 pav. Ankstesnių ir tęstinių priemonių rezultatai švietimo ir įgūdžių atitikties darbo rinkai srityje	31
8 pav. Ankstesnių ir tęstinių priemonių rezultatai klimato kaitos švelninimo ir tvarumo srityje	33
9 pav. NKL plano komponentai	33
10 pav. Pagrindinės pagal PS įgyvendinamų programų (IP, Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2021–2027 m. programos ir Materialinio nepritekliaus mažinimo programos) intervencijų kryptys	34

Santrumpos ir jų paaiškinimai

2025 metų biudžetas – Lietuvos Respublikos 2025–2027 metų patvirtinimo įstatymas¹

ADRPP – aktyvios darbo rinkos politikos priemonės

AEI – atsinaujinantys energijos ištekliai

BVP – bendrasis vidaus produktas. Plane naudojama 2024 metų BVP to meto kainomis 77 940 mln. eurų reikšmė

CŠVT – centralizuotas šilumos ir vėsumos tiekimas

EBPO – Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija

EGADP – Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (angl. *Recovery and Resilience Facility*) – nauja Europos Sąjungos dotacijų ir paskolų Europos Sąjungos valstybėms narėms priemonė, skirta struktūrinėms reformoms ir susijusioms investicijoms bei žaliajai ir skaitmeninei transformacijai įgyvendinti, nustatyta 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė²

EK – Europos Komisija

ERS – Lietuvos Respublikos finansų ministerijos parengtas ekonominės raidos scenarijus, 2025 m. kovo 20 d. paskelbtas Finansų ministerijos interneto svetainėje³, patvirtintas fiskalinės institucijos⁴

ES – Europos Sąjunga

ESS – 2010 m. Europos sąskaitų sistema

Grynosios išlaidos – valdžios sektoriaus grynosios išlaidos

Grynujų išlaidų planas – daugiametė valstybės narės grynujų išlaidų trajektorija, kaip ji suprantama pagal Reglamentą 2024/1263

IP – 2021–2027 m. Europos Sąjungos investicijų programa

IT – informacinės technologijos

Komunikatas dėl gynybos išlaidų vertinimo – Europos Komisijos 2025 m. kovo 19 d. komunikatas dėl didesnių gynybos išlaidų vertinimo Stabilumo ir augimo pakto kontekste

KŠSR – konkrečiai šaliai skirta Europos Sąjungos Tarybos rekomendacija dėl ekonominės, socialinės, užimtumo, struktūrinės ir biudžeto politikos (angl. *Council recommendation on the economic, social, employment, structural and budgetary policies*)

MTEP – moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra

¹ Lietuvos Respublikos 2025–2027 metų biudžeto patvirtinimo įstatymas. Prieiga internete:

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c46cb880c13d11ef940bca4d136e126f?positionInSearchResults=0&searchMod&eUID=7fb97694-b35d-4515-8b9b-b462162430b6>

² Lietuva iš šios priemonės gali gauti apie 2,298 mlrd. eurų negrąžintinos dotacijos, o paskolos dalis gali sudaryti 1,552 mlrd. eurų.

³ Ekonominės raidos scenarijus. Prieiga internete:

https://finmin.lrv.lt/public/canonical/1742387552/24820/ERS%20apra%C5%A1ymas%202025%20kovas_skelbimui.pdf

⁴ Nepriklausomos fiskalinės institucijos išvada, 2025 m. kovo 26 d. Nr. BPE-1. Prieiga internete:

<https://www.valstybeskontrole.lt/LT/Product/24301/ishvada-del-ekonomines-raidos-scenarijaus-tvirtinimo>

MVĮ – mažos ir vidutinės įmonės

NATO – Šiaurės Atlanto sutarties organizacija (angl. *North Atlantic Treaty Organization*)

Nepriklausoma fiskalinė institucija – Lietuvos nepriklausoma fiskalinė institucija, kurios funkcijas atlieka Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės Biudžeto politikos stebėsenos departamentas

NKL planas – Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planas „Naujos kartos Lietuva“

Planas – Lietuvos 2025–2029 metų vidutinio laikotarpio fiskalinis struktūrinis planas, parengtas vadovaujantis 2024 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97, ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2025 m. vasario 5 d. nutarimu Nr. 48 „Dėl Lietuvos vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinio struktūrinio plano ir metinės pažangos ataskaitos rengimo ir įgyvendinimo“⁵

PS – Partnerystės sutartis

Reglamentas – 2024 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97

Rekomendacija dėl Plano – Europos Sąjungos Tarybos rekomendacija valstybei narei dėl Plano tvirtinimo

SVKI – suderintas vartotojų kainų indeksas

STEAM – gamtos mokslai, technologija, inžinerija, menai ir matematika (angl. *Science, Technology, Engineering, Arts, and Mathematics*)

Strategija „Lietuva 2050“ – Valstybės pažangos strategija „Valstybės ateities vizija „Lietuva 2050“

ŠESD – šiltnamio efektą sukeliančios dujos

VDA – Valstybės duomenų agentūra

VPNĮP – Devynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planas

Pastaba. ERS parengtas naudojant statistinius duomenis, paskelbtus iki 2025 m. vasario 28 d., ir paskelbtas 2025 m. kovo 20 d. ERS patvirtino nepriklausoma fiskalinė institucija. Valdžios sektoriaus finansų 2024 metų statistiniai duomenys atitinka VDA 2025 m. balandžio 4 d. paskelbtus statistinius valdžios sektoriaus finansų duomenis. Fiskalinė projekcija parengta atsižvelgiant į statistinius duomenis ir ERS, kitą naujausią iki 2025 m. balandžio 15 d. gautą informaciją.

⁵ LRV nutarimas. Prieiga internete:

[https://e-](https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/a4db6656e3c111ef8cdf2c320e69444?positionInSearchResults=0&searchMod)

[seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/a4db6656e3c111ef8cdf2c320e69444?positionInSearchResults=0&searchMod](https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/a4db6656e3c111ef8cdf2c320e69444?positionInSearchResults=0&searchMod)
elUUID=b90268b5-2740-4079-af02-b4979b3c973e.

Išvadas

Lietuvos vidutinės trukmės fiskalinis struktūrinis planas (toliau – Planas) parengtas vadovaujantis Europos Sąjungos (toliau – ES) stabilumo ir augimo pakto 2024 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros (toliau – Reglamentas). Pagal Reglamentą Planas – tai ES valstybės narės įsipareigojimas vidutiniu (Vyriausybės kadencijos) laikotarpiu: (i) valdyti viešuosius finansus taip, kad būtų išlaikytas finansų tvarumas, tai yra kad valdžios sektoriaus skola neviršytų 60 proc. bendrojo vidaus produkto (toliau – BVP), o deficitas – 3 proc. BVP pamatinių verčių, nustatytų Sutartyje dėl Europos Sąjungos veikimo; (ii) įgyvendinti struktūrinių reformų ir investicijų priemonės, kuriomis būtų atlieptos konkrečiai šaliai skirtos ES Tarybos rekomendacijos dėl ekonominės, socialinės, užimtumo, struktūrinės ir biudžeto politikos (toliau – KŠSR), prisidedama prie bendrųjų ES prioritetų įgyvendinimo.

Planas apima 2025–2029 m. laikotarpį. Plano atitiktį Reglamente nustatytiems reikalavimams vertina Europos Komisija (toliau – EK), o ES Taryba, atsižvelgdama į EK vertinimą, priima sprendimą dėl jo tvirtinimo, priimdama ES Tarybos rekomendaciją valstybei narei (toliau – Rekomendacija dėl Plano). Rekomendacijoje dėl Plano kiekvieniems Plano laikotarpio metams nustatomi didžiausi galimi valdžios sektoriaus grynujų išlaidų augimo procentai, kurių valstybė narė turi laikytis rengdama atitinkamų metų biudžetus.

Plano įgyvendinimo pažanga kasmet bus pristatoma metinėje pažangos ataskaitoje, kaip numatyta Reglamente. Šioje ataskaitoje pateikiama informacija ir duomenys apie Rekomendacijos dėl Plano įgyvendinimą, t. y. grynujų išlaidų augimo ribojimo laikymąsi, ir reformų bei investicijų įgyvendinimo eigą.

Planą sudaro dvi dalys:

1. fiskalinė dalis, kurioje pateikiama informacija apie Lietuvos Respublikos Vyriausybės priimamus įsipareigojimus dėl valdžios sektoriaus išlaidų valdymo (grynujų išlaidų planas); makroekonominės prielaidos, pagrindžiančios išlaidų plano atitiktį pagrindiniam tikslui – išlaikyti valdžios sektoriaus finansų tvarumą; grynujų išlaidų planą atitinkanti valdžios sektoriaus skolos raida;
2. reformų ir investicijų dalis, kurioje pristatoma, kaip Lietuvoje planuojamos struktūrinių reformų priemonės įgyvendina bendruosius ES prioritetus ir KŠSR. Šioje dalyje taip pat pristatomas planuojamų reformų ir investicijų suderinamumas su Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemone (toliau – EGADP) ir Partnerystės sutartimi (toliau – PS) bei Lietuvos viešųjų investicijų poreikiai ateityje.

Plano reformų ir investicijų dalis yra parengta Devynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano⁶ (toliau – VPNĮP) pagrindu. Dėl VPNĮP ir atitinkamai Plano turinio, konkrečiai, į jį įtraukiamų reformų ir investicijų, buvo vykdomos plataus masto konsultacijos su visuomene. 2024 m. lapkritį – 2025 m. vasarį įvyko Lietuvos Respublikos ministerijų organizuotos 27 konsultacijos, kuriose dalyvavo įvairūs socialiniai-ekonominiai partneriai: verslo, darbuotojų, nevyriausybinių organizacijų ir kt. Suinteresuotos

⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybė, 2025. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2025 m. kovo 12 d. nutarimas Nr. 151 „Dėl Devynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/12f5cd91062911f0a2ad91db29a9514e?positionInSearchResults=0&searchModelUID=639fe1a8-59f6-4680-a3ac-d9b1197676b1>.

šalys turėjo galimybę dalyvauti viešuose pristatymuose ir diskusijose, teikti savo pasiūlymus dėl Vyriausybės išskirtų prioritetų ir planuojamų veiksmų. Papildomai per konsultacijų laikotarpį iš socialinių-ekonominių partnerių buvo gauta daugiau nei 2 100 rašytinių pasiūlymų reformoms ir investicijoms patobulinti. Šis procesas leido užtikrinti, kad Plane numatyti veiksmai ir priemonės būtų suderinti su įvairių sektorių bei socialinių-ekonominių grupių poreikiais ir jais būtų siekiama tvaraus ekonominio augimo.

Plano projektas buvo pristatytas ir aptartas Lietuvos Respublikos Seimo Europos reikalų komitete bei techninio dialogo su EK metu. Planą patvirtino Vyriausybė.

Lietuvai netaikomos makroekonominio disbalanso ar perteklinio deficito procedūros, kaip jos suprantamos atitinkamai pagal Tarybos reglamentus (ES) Nr.1176/2011 ir (ES) Nr. 1467/97, taip pat makroekonominio koregavimo programa pagal Tarybos Reglamentą Nr. 472/2013.

.....

Pastaraisiais metais Lietuva įrodė gebėjimą veikti krizinių situacijų sąlygomis ir lygiagrečiai siekti ilgalaikių strateginių tikslų. Sėkmingai suvaldyta COVID-19 pandemija, o vėliau – ir infliacijos šuolis: 2022 m. vidutinė metinė infliacija siekė 19,7 proc., o 2023 m. sumažėjo iki 9,1 proc. (OSP, 2023; VDA, 2024) ir 2024 m. siekė 0,7 proc. (VDA, 2025). Taip pat Rusijos karo Ukrainoje akivaizdoje pavyko reikšmingai padidinti gynybos biudžetą – 2024 m. jis sudarė 3 proc. BVP⁷ (KAM, 2025b). Nepaisant šių iššūkių, valdžios sektoriaus skola 2024 m. sudarė 38,5 proc. BVP ir buvo mažesnė nei ES vidurkis (37,3 proc. BVP).

Ekonomikos stabilumui taip pat pasitarnavo pozityvūs pokyčiai migracijos srityje. Pastaraisiais metais gerėjusios migracijos tendencijos lėmė tai, kad ilgą laiką neigiamas migracijos balansas tapo teigiamas. Ypač ryškus pokytis fiksuotas 2022 m., prasidėjus karui Ukrainoje. Ši situacija bei augantis Lietuvos gyventojų įsitraukimas į darbo rinką prisidėjo ir prie darbo rinkos stiprinimo – didėjo darbo jėgos pasiūla, o 2024 m. Lietuvoje užimtųjų skaičius buvo net 7,9 proc. didesnis nei 2019 m. (Lietuvos bankas, 2025).

Tuo pat metu Lietuva pasiekė reikšmingus rezultatus energetikos srityje ir investicinės aplinkos gerinimo srityje: atsinaujinančių energijos išteklių (toliau – AEI) elektrinės 2023–2024 m. pagamino net 70 proc. šalies elektros, o saulės ir vėjo elektrinių galia 2025 m. perkopė 4 GW (EM, 2025; Litgrid, 2025a). 2024 m. Lietuva pritraukė 47 užsienio investuotojų projektus, o investicijos, siekiančios 565 mln. eurų, leido sukurti daugiau nei 3 tūkst. darbo vietų (EIM, 2025).

Nors ir daro pažangą, Lietuva vis dar susiduria su iššūkiais viešųjų finansų, socialinių-ekonominių netolygumų ir kitose srityse. Viešųjų paslaugų kokybė ir prieinamumas, ypač nuo šalies didžiųjų miestų nutolusiose teritorijose, tebėra nepakankami, o 2022–2023 m. Lietuvoje dar labiau išryškėjo regioniniai ekonominiai netolygumai. Konkrečiau, Vilniaus regione BVP vienam gyventojui per metus padidėjo 3,7 tūkst. eurų ir 2023 m. viršijo šalies vidurkį net 52,1 proc. punkto. Kituose regionuose BVP augo žymiai lėčiau – daugelyje jų pokytis nesiekė 1,6 tūkst. eurų, o keturiuose šalies regionuose BVP vienam gyventojui sudarė tik apie 55–58 proc. šalies vidurkio (VRM, 2025).

Lietuva, siekdama įveikti esamus iššūkius ir įgyvendinti bendruosius ES prioritetus bei KŠSR, numato reformas ir investicijas daugelyje sričių, ypač orientuotų į žaliąją ir skaitmeninę pertvarką bei socialinį-ekonominį atsparumą. Energetikos, transporto ir pramonės transformacija vykdoma plečiant AEI naudojimą, modernizuojant elektros tinklus, kuriant

⁷ Pagal 2024 m. biudžeto vykdymo duomenis pinigų srtais.

infrastruktūrą alternatyviems degalams, skatinant energijos vartojimo efektyvumą. Numatytos ir reikšmingos klimato kaitos švelninimo priemonės, susijusios su pramonės dekarbonizacija, pastatų renovacija, žiedinės ekonomikos stiprinimu bei tvariais pokyčiais žemės ūkyje. Svarbus vaidmuo skiriamas skaitmenizacijai – vystoma informacinių technologijų (toliau – IT) infrastruktūra, diegiami debesijos sprendimai, skaitmenizuojamos viešosios paslaugos.

Socialinėje srityje prioritetas skiriamas gyventojų gerovei, skurdo mažinimui ir socialinės atskirties prevencijai. Svarbiausiomis reformomis siekiama didinti socialinių paslaugų ir išmokų sistemos adekvatumą, užtikrinti socialinio draudimo tvarumą, peržiūrėti antrąją pensijų pakopą, paremtą kaupimu individualiose sąskaitose, didinti būsto prieinamumą, stiprinti pagalbą vaikams. Užimtumo politikos srityje skatinamas nedirbančių asmenų užimtumas, siekiama taikliau įgyvendinti užimtumo rėmimo priemonės, plėtojamos karjeros konsultavimo paslaugos. Švietimo sektoriuje numatyta modernizuoti ugdymo turinį, stiprinti pedagogų rengimą, plėtoti suaugusiųjų mokymosi galimybes, skatinti mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (toliau – MTEP) projektus ir talentų pritraukimą. Sveikatos apsaugos sistemoje įgyvendinamos reformos, skirtos paslaugų kokybei, prieinamumui ir specialistų kompetencijoms tobulinti, ypač pabrėžiant psichikos sveikatą ir visuomenės atsparumo didinimą. Kartu vykdomi strateginiai veiksmai energetinio saugumo, gynybos pajėgumų ir ekonominio konkurencingumo srityse, siekiant kurti atsparią, inovatyvią ir socialiai teisingą valstybę.

1. Fiskaliniai įsipareigojimai ir makroekonominės prielaidos

1.1. Fiskaliniai įsipareigojimai

ES ekonominės valdysenos sistemos peržiūros, pasibaigusios 2024 metų balandžio mėnesį, metu buvo iš esmės pakeistos visoms ES valstybėms narėms taikomos skaitinės fiskalinės drausmės taisyklės: pagrindiniu skaitinių taisyklių ramsčiu tapo valdžios sektoriaus skola, kurios tvarus lygis ilgesniu (14-os ateities metų) ir ilguoju laikotarpiu turi išlikti neviršijantis 60 procentų BVP Maastrichto kriterijaus. Jeigu skolos ir BVP santykis yra didesnis negu 60 procentų BVP, valstybė narė turi taip valdyti valdžios sektoriaus išlaidas, kad skola nuosekliai ir pakankamu greičiu mažėtų, o valdžios sektoriaus deficitas išliktų ne didesnis negu 3 procentų BVP. Valdžios sektoriaus deficitui viršijus 3 procentų BVP ribą, taikoma perteklinio deficito procedūra.

Grynosios išlaidos naujoje ekonominės valdysenos sistemoje yra pagrindinis rodiklis, kuris naudojamas ES valstybės narės viešųjų finansų atitikčiai ES fiskalinės drausmės taisyklėms vertinti. Grynosios išlaidos, kaip jos apibrėžtos Reglamente (ES) 2024/1263, yra valdžios sektoriaus išlaidos, neįskaitant išlaidų palūkanoms mokėti, ES programų išlaidų (kurios lygios pajamoms iš ES), nacionalinių išlaidų ES bendrai finansuojamoms programoms finansuoti, ciklinio pobūdžio nedarbo išmokų ir įvertinus diskrecines pajamų priemones, vienkartinės bei kitas laikinas priemones.

Valstybėms narėms, atitinkančioms skolos ir deficito Maastrichto kriterijus, EK valstybės narės prašymu pateikia techninę informaciją. Joje nurodoma valdžios sektoriaus struktūrinio pirminio balanso reikšmė, kurią valstybė narė privalo pasiekti iki Plano laikotarpio pabaigos, kad atsižvelgus į išlaidas dėl visuomenės senėjimo, valdžios sektoriaus deficitas išliktų mažesnis negu 3 procentų BVP ir skola mažesnė negu 60 procentų BVP per ateinančius 14 metų, tai yra, iki 2038 metų. Grynujų išlaidų augimo procentus tam tikrais Plano laikotarpio metais valstybės narės gali pasirinkti pačios, grynujų išlaidų augimo tvarumą pagrįsdamos tikėtinomis makroekonominėmis prielaidomis ir projekcijomis, taip pat užtikrindamos, kad toks išlaidų augimas sudarys galimybes pasiekti techninėje informacijoje nurodytą valdžios sektoriaus struktūrinį pirminį balansą.

Lietuvai paprašius, EK 2025 m. sausio 31 d. pateikė techninę informaciją, kuri paremta EK 2024 metų rudens prognozėmis ir Lietuvai atliktu skolos tvarumo vertinimu. Techninė informacija rodo, kad koregavimo laikotarpio pabaigoje – 2028 metais – Lietuvos valdžios sektoriaus struktūrinis pirminis balansas turi būti ne blogesnis negu 0,3 procento BVP arba, įvertinus išlaidas palūkanoms mokėti, struktūrinis balansas turi būti ne blogesnis negu –1 procento BVP.

Pagal Lietuvos Respublikos fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniame įstatyme⁸ nustatytą fiskalinės drausmės taisyklę, metais, kai numatoma, kad ekonomika augs lėčiau, negu potencialiai galėtų, valdžios sektoriaus struktūrinis balansas turėtų būti ne blogesnis negu –1 procento BVP. Atsižvelgiant į tai, kad pagal LR finansų ministerijos parengtas ekonominės raidos scenarijus, 2025 m. kovo 20 d. paskelbtas Finansų ministerijos interneto svetainėje⁹, patvirtintas fiskalinės institucijos¹⁰ (toliau – ERS) numatomas neigiamas

⁸ Lietuvos Respublikos fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstitucinis įstatymas. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/6be2c020699a11e48710f0162bf7b9c5/asr?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=c86eae70-004e-469f-ac94-e79b770172b0>

⁹ Ekonominės raidos scenarijus. Prieiga internete: https://finmin.lrv.lt/public/canonical/1742387552/24820/ERS%20apra%C5%A1ymas%202025%20kovas_skelbimai.pdf

¹⁰ Nepriklausomos fiskalinės institucijos išvada, 2025 m. kovo 26 d. Nr. BPE-1. Prieiga internete: <https://www.valstybeskontrole.lt/LT/Product/24301/isvada-del-ekonomines-raidos-scenarijaus-tvirtinimo>

produkcijos atotrūkis nuo potencialo visais Plano laikotarpio metais, fiskalinio konsolidavimo reikalavimai pagal techninę informaciją ir pagal nacionalinę struktūrinio balanso taisyklę yra panašūs.

Lietuva nesinaudoja Reglamento (ES) 2024/1263 nuostata dėl galimybės pratęsti fiskalinio koregavimo laikotarpį iki (daugiausia) 7 metų, todėl Lietuvai taikomas 2025–2028 metų fiskalinio koregavimo laikotarpis. Tačiau dėl poreikio suderinti Plano laikotarpį su Lietuvos politiniu ciklu, bendras Plano laikotarpis apima ir 2029 metus.

2025 metų biudžetas Seime buvo patvirtintas 2024 metų gruodžio mėnesį ir Plano rengimo metu nenumatyta jo keisti. Plano pateikiamas 2025–2029 metų išlaidų planas (**1 lentelė**), pagal kurį 2025–2028 metais grynosios išlaidos galės augti vidutiniškai 5,2 procento per metus, o tai lems, kad 2028 metais bus pasiektas 0,3 procento BVP pirminis struktūrinis balansas. Pasibaigus fiskalinio koregavimo laikotarpiui, numatytam techninėje informacijoje, 2029 metais numatoma išlaikyti tokį valdžios sektoriaus struktūrinį pirminį balansą, kuris numatytas techninėje informacijoje (**2 lentelė**).

1 lentelė. Fiskalinis įsipareigojimas

			2025 m.	2026 m.	2027 m.	2028 m.	2029 m.
1	Grynosios nacionalinėmis lėšomis finansuojamos pirminės išlaidos	(augimo tempas, proc.)	6,1	5,2	4,8	4,5	4,3
2	Grynosios nacionalinėmis lėšomis finansuojamos pirminės išlaidos	(kumuliatyvus augimo tempas, proc.)	6,1	11,6	17,0	22,3	27,5

Šaltinis: Finansų ministerija.

2 lentelė. Fiskalinį įsipareigojimą atitinkantys makrofiskaliniai rodikliai

		2024 m.	2025 m.*	2026 m.	2027 m.	2028 m.	2029 m.
		augimo tempas, proc.	augimo tempas, proc.	augimo tempas, proc.	augimo tempas, proc.	augimo tempas, proc.	augimo tempas, proc.
1	Potencialus BVP	2,8	2,5	2,3	2,1	2,0	1,8
2	BVP defliatorius	2,8	3,4	2,8	2,6	2,5	2,5
		proc. BVP	proc. BVP	proc. BVP	proc. BVP	proc. BVP	proc. BVP
3	Grynasis skolinimas (+) / skolinimasis (–)	–1,3	–1,3	–1,3	–1,3	–1,2	–1,4
4	Struktūrinis balansas	–0,5	–0,6	–0,8	–0,9	–1,0	–1,1
5	Struktūrinis pirminis balansas	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3
5a	Struktūrinis pirminis balansas, atitinkantis EK pateiktą techninę informaciją	–	–	–	–	0,3	–
6	Valdžios sektoriaus skola	38,5	41,0	42,5	43,5	43,7	43,2
7	Valdžios sektoriaus skolos pokytis	1,1	2,5	1,5	1,0	0,2	–0,5

Šaltiniai: VDA, Finansų ministerija, EK.

Pastabos:

1. 2025 m. rodiklių reikšmės šioje lentelėje neatitinka 2025 m. biudžeto projekcijos.
2. 2029 m. struktūrinis pirminis balansas nurodytas neįskaitant senėjimo kaštų.

2025–2028 metų grynųjų išlaidų planas neapima galimų papildomų išlaidų gynybai, kurioms, pagal Europos Komisijos 2025 m. kovo 19 d. komunikatą dėl didesnių gynybos išlaidų vertinimo Stabilumo ir augimo pakto kontekste¹¹ (toliau – Komunikatas dėl gynybos išlaidų vertinimo), būtų galimybė pritaikyti ES fiskalinės drausmės taisyklių, nustatytų Reglamente (ES) 2024/1263, lankstumą.

¹¹ EK komunikatas (angl. *Accommodating increased defence expenditure within the Stability and Growth Pact*, 19/03/2025). Prieiga internete: https://defence-industry-space.ec.europa.eu/document/download/a57304ce-1a98-4a2c-aed5-36485884f1a0_en?filename=Communication-on-the-national-escape-clause.pdf.

Nors Lietuvos valdžios sektoriaus skola 2024 metais sudarė 38,5 procento BVP ir buvo gerokai mažesnė negu 60 procentų BVP, visuomenės senėjimas kels papildomą spaudimą viešiesiems finansams (**3 lentelė**). Reglamente (ES) 2024/1263 nustatomas poreikis taip valdyti grynąsias išlaidas, kad prie koregavimo laikotarpio pabaigoje pasiekiamo pirminio struktūrinio balanso, palūkanų mokėjimo ir kitų komponentų pridėdant senėjimo kaštus, valdžios sektoriaus deficitas neviršytų 3 procentų BVP Maastrichto kriterijaus ir nedidėtų ilgalaikio valdžios sektoriaus finansų tvarumo rizika. 2024 metų visuomenės senėjimo ataskaitoje¹² projektuojama, kad per 10 metų po koregavimo laikotarpio Lietuvos senėjimo kaštai nuosekliai didės ir 2038 metais pasieks 1,6 procentinio punkto BVP.

3 lentelė. Projektuojami senėjimo kaštai (p. p. BVP).

	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038
Senėjimo kaštai	0,2	0,4	0,5	0,7	0,9	1,1	1,2	1,4	1,5	1,6

Šaltinis: EK.

Pastaba: Senėjimo kaštai apskaičiuojami pagal keturių su visuomenės senėjimu susijusių sričių (pensijų, sveikatos apsaugos, ilgalaikės priežiūros ir švietimo) valdžios sektoriaus išlaidų projekcijas, iš jų einamųjų metų sumos atimant paskutinių koregavimo laikotarpio metų (šiuo atveju – 2028 m.) sumą.

1.2. Fiskalinės politikos gairės

Išlaidų politikos prioritetai. Esant įtemptai geopolitinei padėčiai, svarbiausias 2025–2029 metų išlaidų politikos prioritetas yra šalies gynybos ir visokeriopo saugumo užtikrinimas. ES bendram gynybos pajėgumų stiprinimo prioritetui atliepti bus reikalingos didelės išlaidos gynybai visu Plano laikotarpiu. Sparčiai didinamų išlaidų gynybai poveikis valdžios sektoriaus finansams Plano laikotarpiu, pradedant 2025 metais, lems nuokrypį nuo Plane pateikto išlaidų plano.

Atsižvelgdama į Komunikatą dėl gynybos išlaidų vertinimo, kuriame, be kita ko, ES valstybės narės raginamos koordinuotai naudotis ES taisyklių lankstumo sąlyga, Lietuva kreipiasi į EK ir Tarybą dėl nacionalinių išskirtinių aplinkybių pritaikymo 2025–2028 metais. Kreipimasis grindžiamas Reglamento (ES) 2024/1263 26 straipsnio 1 dalimi, kurioje numatyta, *kad Taryba gali priimti rekomendaciją, kuria valstybei narei leidžiama nukrypti nuo jos Tarybos nustatyto grynųjų išlaidų plano dėl aplinkybių, kurių valstybė narė negali kontroliuoti, daro didelį poveikį atitinkamos valstybės narės viešiesiems finansams, jei toks nuokrypis nekelia pavojaus fiskaliniam tvarumui vidutinės trukmės laikotarpiu.*

Siekiant išlaikyti valdžios sektoriaus finansų tvarumą vidutiniu ir ilguoju laikotarpiais, Plane yra numatytos reformų ir investicijų priemonės. Teigiamą poveikį turės Plane laikotarpiu numatomos mokesčių ir išlaidų politikos kryptys:

- **Mokesčių politika**, kuria siekiama tvarių pajamų užtikrinimo, veiksmingos, ekonomikos augimui parankios ir socialiai teisingos mokesčių sistemos:
 - didesnio gyventojų pajamų apmokestinimo progresyvumo;
 - investicijų skatinimo peržiūrint pelno apmokestinimą;
 - mokesčių bazės stiprinimo;
 - efektyvesnio šešėlinės ekonomikos užkardymo ir mokesčių atotrūkio mažinimo,
 siekiant skatinti savanorišką mokesčių mokėjimą, supaprastinant mokestines procedūras, plečiant elektronines paslaugas, didinant konsultacijų prieinamumą, ir užtikrinti mokestinių pažeidimų prevenciją, pagrįstą išmaniaja duomenų analize, įskaitant duomenis, kurie gaunami bendradarbiaujant su institucijomis nacionaliniu ir tarptautiniu mastu.

¹² 2024 metų visuomenės senėjimo ataskaita (angl. *Ageing Report 2024*). Prieiga internete: https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/2024-ageing-report-economic-and-budgetary-projections-eu-member-states-2022-2070_en.

Konkrečios priemonės, atliepančios KŠSR mokesčių politikos srityje, numatytos pagal EGADP¹³ 6 komponento reformas „Teisingesnė ir augti palankesnė mokesčių sistema“, „Mokestinių prievolių vykdymo gerinimas“, „Išmanusis mokesčių administravimas siekiant sparčiau mažinti PVM atotrūkį“ ir kt..

• **Viešojo sektoriaus vidinių finansinių išteklių sutelkimas.** Pradėdama rengti 2026–2028 metų biudžetą, Vyriausybė pavedė ministerijoms, išskyrus Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministeriją, jų valdymo srityse peržiūrėti ir nulinio biudžeto metodu suplanuoti 2026–2028 metų valstybės biudžeto programų tęstinės veiklos priemones ir jų veikloms įgyvendinti, kai neteikiamos viešosios paslaugos visuomenei, reikalingas išlaidas (vidines viešojo sektoriaus išlaidas, pavyzdžiui: administracines išlaidas, informacinių technologijų išlaidas, kitas viešųjų pirkimų būdu perkamų prekių ir paslaugų įsigijimo išlaidas ir pan.) bei sumažinti tokių išlaidų apimtį, siekiant sutaupyti. Sutaupyti turėtų būti siekiama nedarant neigiamo poveikio visuomenei ir (ar) jos grupėms, neapribojant piliečiams svarbių paslaugų apimtį ir (ar) kokybės. Kartu šiuo ministerijoms (išskyrus Krašto apsaugos ministeriją) pavesta atsisakyti žemesnio prioriteto 2026–2028 metų valstybės biudžeto programų tęstinės veiklos priemonių ir jų veiklų arba sumažinti jų apimtį, siekiant sutaupyti.

• **Viešųjų išlaidų peržiūra ir išlaidų efektyvumo didinimas.** Finansų ministerijai 2023–2024 metais įgyvendinant EGADP lėšomis finansuojamą projektą „Sisteminės viešųjų išlaidų peržiūros įgyvendinimas ir tęstinės veiklos lėšų poreikio apskaičiavimo tobulinimas“ buvo atlikta didelės apimtys valstybės biudžeto tęstinės veiklos išlaidų peržiūra, ministerijoms pateiktos rekomendacijos dėl išlaidų efektyvumo didinimo perskirstant išlaidas iš mažiau rezultatyvių priemonių prioritetinėms priemonėms, taip pat rekomendacijos dėl tikslesnio išlaidų poreikio planavimo bei tikslesnių siekiamų rezultatų ir jų stebėsenos rodiklių nustatymo. Didelė dalis šių rekomendacijų įgyvendintos rengiant 2025–2027 metų biudžetą.

Finansų ministerija planuoja ir toliau viešųjų išlaidų peržiūras vykdyti kasmet. 2025–2026 metų išlaidų peržiūra bus atliekama įgyvendinant ES techninės paramos projektą „Viešųjų išlaidų peržiūrų Lietuvoje pažanga: metodų tobulinimas ir kompetencijų stiprinimas“, kurio metu su Tarptautinio valiutos fondo ekspertų pagalba bus atlikta atrinktos srities išlaidų peržiūra, kuria bus siekiama didinti išlaidų efektyvumą ir nustatyti vidinio sutaupymo galimybes bei perskirstyti išlaidas prioritetinėms reikmėms. Šios peržiūros metu taip pat bus įvertinta iki šiol taikyta išlaidų peržiūros metodika, siekiant ją patobulinti.

• **Informacija apie konkrečias diskrecines pajamų ir išlaidų priemones, įsigaliosiančias nuo 2026 metų ir vėlesnių Plano metų, bus pateikta atitinkamų metų Lietuvos biudžeto projekte.** 2024–2025 metais taikomų diskrecinių pajamų priemonių sąrašas ir jų kiekybinis įvertinimas pateiktas 2025 metų metinėje pažangos ataskaitoje, parengtoje pagal Reglamentą (ES) 2024/1263¹⁴.

1.3. Makroekonominės prielaidos ir jų palyginimas su EK prielaidomis, kurias naudojo EK rengdama techninę informaciją

Lietuvos Plane numatomas grynujų išlaidų planas skiriasi nuo grynujų išlaidų gairių, EK Lietuvai pateiktų techninėje informacijoje. Pagal Reglamento (ES) 2024/1263 13 straipsnį, didesnės grynujų išlaidų augimo ribos turi būti pagrįstos duomenimis ir ekonominiais argumentais. Visos makroekonominės ir kitos prielaidos, kuriomis remiantis apskaičiuotos Lietuvos valdžios sektoriaus grynujų išlaidų ribos, yra pateikiamos **1 priedo 9**

¹³ Priedas prie pasiūlymo dėl Tarybos įgyvendinimo sprendimo. Prieiga internete: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13498-2024-ADD-1/lt>

¹⁴ Pagal Reglamento (ES) 2024/1263 21 straipsnį, kiekviena valstybė narė ne vėliau kaip kiekvienų metų balandžio 30 dieną Komisijai pateikia metinę pažangos ataskaitą, kurioje pateikia informaciją apie Plano įgyvendinimą.

lentelėje. Šioje Plano dalyje pateikiama informacija apie pagrindines prielaidų skirtumus lemiančias priežastis.

Planuojamos Lietuvos valdžios sektoriaus grynujų išlaidų ribos skiriasi nuo apskaičiuotų EK techninėje informacijoje dėl šių prielaidų skirtumų: pirminės fiskalinės padėties, potencialaus ir realaus BVP augimo, BVP defliatoriaus augimo, skolos pokyčio tikslinimo, ilgalaikės valdžios sektoriaus skolos palūkanų normos ir ilgalaikės valdžios sektoriaus skolos dalies, kuriai tam tikrais metais sueina mokėjimo terminas. Visi šių prielaidų pokyčiai atitinka naujausius faktinius duomenis ir informaciją, turimą Plano rengimo metu.

Pirminė valdžios sektoriaus fiskalinė padėtis skiriasi dėl pasikeitusio 2024 metų pirminio struktūrinio balanso įverčio. Rengiant Planą buvo atsižvelgta į 2025 m. balandžio 22 d. Eurostatą paskelbtus Lietuvos valdžios sektoriaus finansų statistinius duomenis¹⁵, pagal kuriuos įvertintas 2024 metų geresnis pirminis struktūrinis balansas (0,33 proc. BVP) negu pateiktas techninėje informacijoje (–0,37 proc. BVP).

2025–2026 metų potencialaus BVP, realaus BVP ir BVP defliatoriaus augimo prielaidos atitinka Finansų ministerijos parengtą 2025 m. kovo mėnesio ERS, kurį rengiant atsižvelgta į iki 2025 m. vasario 28 d. paskelbtus statistinius duomenis ir kitą informaciją. Šių prielaidų vietoje EK naudotų prielaidų pasirinkimą lėmė tai, kad Finansų ministerijos parengto ERS skelbimo data (2025 m. kovo 20 d.) yra gerokai artimesnė Plano parengimo datai, todėl apima naujesnę išorės prielaidų ir statistinę informaciją, o EK makroekonominės prielaidos daugiausia grįstos 2024 metų lapkričio mėnesio ekonominėmis prognozėmis.

Nuo 2027 iki 2029 metų potencialaus BVP augimo įverčiai yra sujungiami su techninės informacijos prielaida atsižvelgiant į tai, kad Planas turi atitikti EK skolos tvarumo stebėsenos analizės¹⁶ metodiką. Realaus BVP augimas perskaiciuojamas taikant ERS projektuojamą produkcijos atotrūkį nuo potencialo. Vėlesniu laikotarpiu skaičiavimams naudojamos techninę informaciją atitinkančios potencialaus ir realaus BVP augimo prielaidos.

BVP defliatoriaus augimo tempas nuo 2027 metų ima pamažu artėti prie 2034 metų tikslinės reikšmės. Remiantis EK skolos tvarumo stebėsenos analizės metodika, 2034 metų įvertis atnaujintas pagal naujausius (2025 m. kovo mėn.) 10 ir 20 metų infliacijos apsikeitimo sandorių duomenis, galutinį įvertį apskaičiuojant kaip vidutinę tikėtiną infliaciją per 10 metų laikotarpį, pradedant po 10 metų. Nuo 2035 metų, kaip ir techninėje informacijoje, BVP defliatoriaus augimas artėja link 2054 metais pamažu turimo pasiekti 2 procentus Europos Centrinio Banko nustatyto infliacijos tikslo.

Skolos pokyčio tikslinimo prielaidą Finansų ministerija parengė naudodama naujausius (2025 m. kovo mėn.) faktinius duomenis ir Vyriausybės skolinimosi programą. 2024–2028 metų skolos pokyčio tikslinimas ir šios prielaidos skirtumai, lyginant su techninės informacijos įverčiais, pateikiami **4 lentelėje**. Finansų ministerijos projekcijose atsižvelgiama į valdžios sektoriaus balanso, įvertinamo kaupimo principu, ir valstybės biudžeto balanso, įvertinamo pinigų srautų principu, skirtumą, taip pat į ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšų balansą, įvertintą pinigų principu, planuojamų valstybės perskolinamų paskolų suteikimą ir ankstesniais metais suteiktų valstybės perskolinamų paskolų grąžinimus, valstybės išdo likvidaus turto pokyčius. Nuo 2029 metų taikoma techninę informaciją atitinkanti prielaida, skolos pokyčio tikslinimą prilyginant nuliui.

¹⁵ Lietuvos valdžios sektoriaus finansų statistiniai duomenys: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/1015035/21384415/LT-2025-04.pdf/8d1ffac1-e14e-73c4-feb6-e8ebcaa17b29?t=1745133470559>.

¹⁶ EK, Skolos tvarumo ataskaita (*angl. Debt Sustainability Monitor 2023*). Prieiga internete: https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/debt-sustainability-monitor-2023_en.

4 lentelė. Skolos pokyčio tikslinimas (proc. BVP)

	2024	2025	2026	2027	2028
Planas	1,8	3,4	2,5	1,9	0,9
EK techninė informacija	0,9	2,7	3,1	0,0	0,0
Skirtumas	0,9	0,7	-0,6	1,9	0,9

Šaltiniai: Finansų ministerija, EK.

Ilgalaikės valdžios sektoriaus palūkanų normos prielaida taip pat paremta naujausia informacija. Finansų ministerijos projektuojamos ir techninėje informacijoje pateiktos ilgalaikės Vyriausybės valstybės vardu skolinimosi palūkanų normos prielaidos skirtumai pateikiami **5 lentelėje**. Iki 2025 metų šių skirtumų priežastis yra naujausi faktiniai duomenys, 2026 metais – naujausiais duomenimis pagrįstos projekcijos. Finansų ministerijos projekcijose taikomos 2025 metų kovo mėnesio atnaujintos išankstinės palūkanų normų apsikeitimo sandorių (angl. *interest rate swaps*) kainos ir pridamas rizikos priedas, mokamas už antrinėje apyvartoje esančius atitinkamos trukmės Vyriausybės vertybinius popierius, išleistus užsienio rinkose. Projekcijos nuo 2027 metų iki 2033 metų skiriasi dėl atnaujintos 2034 metų projekcijos, su kuria, pagal EK skolos tvarumo stebėsenos ataskaitos metodiką, palūkanų normos turi palaipsniui susilyginti. Nuo 2035 metų, kaip ir techninėje informacijoje, daroma prielaida, kad ilgalaikės (10 metų) Vyriausybės valstybės vardu skolinimosi palūkanų normos palaipsniui iki 2054 metų artėja prie 4 procentų.

5 lentelė. Ilgalaikės (10 metų) Vyriausybės valstybės vardu skolinimosi palūkanų normos (proc.)

	'24	'25	'26	'27	'28	'29	'30	'31	'32	'33	'34	'35	'36	'37	'38
Planas	3,6	3,6	3,7	3,7	3,7	3,7	3,7	3,7	3,7	3,8	3,8	3,8	3,8	3,8	3,8
Techninė informacija	3,4	3,0	3,1	3,2	3,3	3,4	3,5	3,6	3,7	3,8	3,9	3,9	3,9	3,9	3,9
Skirtumas	0,1	0,6	0,6	0,5	0,4	0,3	0,2	0,1	0,0	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1

Šaltiniai: Finansų ministerija, EK.

Ilgalaikės valdžios sektoriaus skolos dalis, kuriai tam tikrais metais sueina mokėjimo terminas, projektuojama taip pat, kaip techninėje informacijoje – iki 2034 metų šiam rodikliui konverguojant į pastarųjų 6 faktinių metų vidurkį, o nuo 2035 metų jį prilyginant šiam vidurkiui. Šios prielaidos skirtumai kyla dėl to, kad Plano rengimo metu Europos Centrinis Bankas jau buvo paskelbęs 2024 metų faktinius duomenis, taip pat Finansų ministerija jau žinojo numatomą 2025 metų reikšmę (jos neįtraukiant į faktinio vidurkio skaičiavimą). Planas prielaida dėl ilgalaikės valdžios sektoriaus skolos dalies, kuriai atitinkamais metais sueina mokėjimo terminas, 2034 metais yra 0,094, o EK techninėje informacijoje ši dalis siekė 0,086.

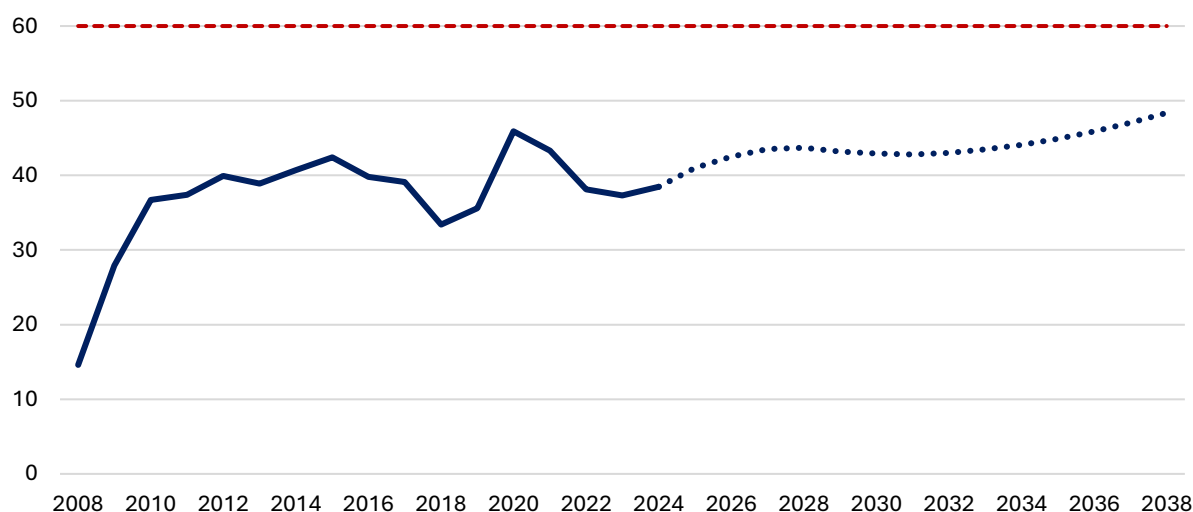
1.4. Valdžios sektoriaus skolos raida, jos valdymas ir tvarumo vertinimas

Valdžios sektoriaus skola 2024 metų pabaigoje sudarė 38,5 procento BVP. Plano laikotarpiu pagal grynųjų išlaidų planą projektuojamas valdžios sektoriaus skolos ir BVP santykio didėjimas nuo 38,5 procento 2024 metais iki 43,2 procento 2029 metais. Rizika ilgojo laikotarpio valdžios sektoriaus finansų tvarumui reikšmingai nepadidės¹⁷. Lietuvos Planas atitinka tvarumo sąlygą, pagal kurią EK parengė Lietuvai techninę informaciją – išlaikant koregavimo laikotarpio pabaigoje – 2028 metais – pasiekiamą pirminį struktūrinį perteklių ir prie jo, be kitų komponentų, pridėdant senėjimo kaštus, 2038 metais valdžios sektoriaus deficitas (be papildomų fiskalinės politikos priemonių) neviršys 3 procentų BVP Maastrichto

¹⁷ Pagal 2024 m. EK paskelbtą skolos tvarumo ataskaitą, Lietuvos vidutinio ir ilgojo laikotarpio skolos tvarumo rizika yra vidutinė: https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/debt-sustainability-monitor-2024_en.

kriterijaus. Deficitui neviršijant 3 procentų BVP, skolos ir BVP santykis 2038 metais turėtų būti gerokai mažesnis negu 60 procentų BVP (1 paveikslas).

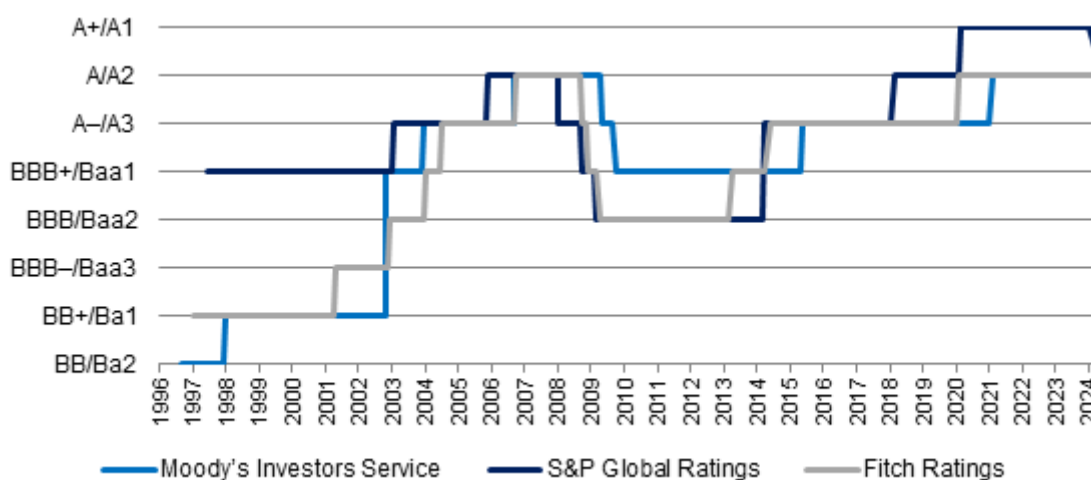
1 pav. Valdžios sektoriaus skolos raida, atitinkanti grynąjį išlaidų planą, proc. BVP

Vyriausybės 2025–2028 metų skolinimosi ir skolos valdymo tikslas – užtikrinti Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatyme nustatytų tikslų finansavimą skolintomis lėšomis, patiriant kuo mažesnes sąnaudas ir priimtina rizika bei užtikrinti efektyvų ir racionalų valstybės piniginių išteklių valdymą. Siekdama šių tikslų Vyriausybė numato užtikrinti Vyriausybės vertybinių popierių rinkos likvidumą ir efektyvumą, toliau plėtoti bei diversifikuoti investuotojų bazę, didinti skolinimosi veiklos skaidrumą, optimizuoti pinigų srautus, taip pat valdyti palūkanų normos svyravimų, refinansavimo, valiutų kursų pokyčių ir garantuotos skolos rizikas.

Reitingų agentūrų *Fitch Ratings* ir *Moody's* nustatyti Lietuvos ilgalaikio skolinimosi užsienio ir vietine valiuta kredito reitingai 2024 metais išliko nepakitę, o reitingų agentūra *S&P Global Ratings* 2024 metų gegužę pakeitė Lietuvai anksčiau suteiktą A+ ilgalaikio skolinimosi reitingą su neigiama perspektyva į A su stabilia perspektyva.

2 paveikslas. Lietuvos ilgalaikio skolinimosi užsienio valiuta kredito reitingų raida

Šaltinis: Finansų ministerija.

Reitingų agentūrų ekspertų teigimu, aukštesnį investicinį Lietuvos reitingą lemia narystė euro zonoje ir NATO, vidutinis valstybės skolos lygis, stipri institucinė ir politinė sistema bei ekonominis atsparumas ir augimo perspektyvos.

Valstybės neapibrėžtieji įsipareigojimai. Valstybės įsipareigojimai pagal valstybės garantuojamų paskolų sutartis ir valstybės garantuojamų ne nuosavybės vertybinių popierių išleidimo dokumentus nominaliaja verte per 2024 metus padidėjo 16,2 procento, arba 143,3 mln. eurų, ir metų pabaigoje sudarė 1 026,2 mln. eurų, arba 1,3 procento BVP. Šį padidėjimą daugiausia lėmė AB „KN Energies“ išimta valstybės garantuojama paskola investicijų projektui „Suskystintų gamtinių dujų terminalo išpirkimas“ finansuoti (138,1 mln. eurų). Didžiausią dalį (33,9 procento) sudarė valstybės garantijos, suteiktos garantijų institucijai UAB ILTE.

2. Reformos ir investicijos

Pastarasis laikotarpis pasižymėjo ypač dinamiška makroekonominė aplinka – pandemija, migrantų ir energetikos krizės, karas Ukrainoje ir auganti infliacija pareikalavo greitų ir lanksčių sprendimų. Šiomis aplinkybėmis Lietuva išlaikė atsakingos fiskalinės politikos kursą ir kartu įgyvendino struktūrinius pokyčius¹⁸, stiprinančius šalies gebėjimą reaguoti į sudėtingas globalias ir regionines krizes, taip siekdama ilgalaikio ekonominio bei socialinio atsparumo.

Šiame skyriuje apžvelgiamos esminės 2025–2029 m. įgyvendinamos ir planuojamos įgyvendinti reformos ir investicijos, kuriomis siekiama skatinti tvarų ekonomikos augimą, didinti konkurencingumą ir pasiekti numatytus strateginius tikslus, taip pat tęstinių reformų ir investicijų įgyvendinimo rezultatai. Reformos ir investicijos apima tokius sektorius kaip ekonominė politika, švietimas, sveikata, socialinė apsauga, energetika, aplinkosauga, gynyba ir inovacijos. Tolesniuose poskyriuose pateikiama informacija, kaip jomis įgyvendinamos Lietuvai skirtos 2019–2024 m. ES Tarybos KŠSR ir bendrieji ES prioritetai, taip pat pristatomas Plane numatytų reformų ir investicijų suderinamumas su EGADP ir PS bei ateities investicijų poreikiai.

2.1. Bendrųjų ES prioritetų įgyvendinimas

Reglamento 13 straipsnyje nurodyti keturi bendrieji ES prioritetai, kurie formuoja valstybėms narėms keliamus strateginius tikslus artimiausiu laikotarpiu (**3 pav.**). Jie atspindi ES siekį užtikrinti tvarią, saugią ir konkurencingą bendrijos raidą, reaguojant į globalius iššūkius ir geopolitinę situaciją. Nacionaliniu lygmeniu šie prioritetai yra integruoti į valstybės strateginius ir investicinius planus, numatančius konkrečias jų įgyvendinimo priemones.

3 pav. Bendrieji ES prioritetai

1. Sąžininga žaliaji ir skaitmeninė pertvarka, be kita ko, Reglamente (ES) 2021/1119 išdėstyti poveikio klimatui tikslai.
2. Socialinis ir ekonominis atsparumas, įskaitant Europos socialinių teisių ramstį.
3. Energetinis saugumas.
4. Gynybos pajėgumų stiprinimas.

Vadovaudamasi ES iškeltais bendraisiais prioritetais, Lietuva planuoja ir įgyvendina reformas ir investicijas įvairiose valstybės valdymo srityse. Toliau pateikiama informacija, kaip šios priemonės prisideda prie socialinės, ekonominės plėtros ir saugumo stiprinimo nacionaliniu mastu. **7 lentelėje** nurodyta, prie kurio bendrojo ES prioriteto įgyvendinimo prisideda kiekviena Plano reforma ir investicija.

1 prioritetas. Sąžininga žaliaji ir skaitmeninė pertvarka, be kita ko, Reglamente (ES) 2021/1119 išdėstyti poveikio klimatui tikslai

Lietuva, siekdama įgyvendinti pirmąjį bendrąjį ES prioritetą – sąžiningą žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, įgyvendina ir planuoja toliau įgyvendinti reformas ir investicijas, skirtas energetikos, transporto, pramonės ir skaitmeninės infrastruktūros transformacijai. Energetikos srityje didinama AEI dalis, juos integruojant į elektros tinklus, plėtojant degalų iš AEI gamybą ir naudojimą transporto sektoriuje bei didinant energijos vartojimo efektyvumą ir dekarbonizaciją pastatuose, pramonėje ir centralizuotas šilumos ir vėsumos tiekimo (toliau – CŠVT) sektoriuje. Pastaraisiais metais Lietuva sparčiai plėtojo žaliąją energetiką. 2023–2024 m. pirmą kartą

¹⁸ Įgyvendintų struktūrinių reformų poveikis įtrauktas į makroekonominės prielaidas **Fiskaliniai įsipareigojimai ir makroekonominės prielaidos**.

daugiau nei pusė šalies elektros buvo pagaminta iš AEI, taip pat priimti svarbūs įstatymų pakeitimai, kurie sudarė sąlygas AEI plėtrai ūkiuose ir versle, aktyviai remiamos gyventojų investicijos į saulės elektrines (EM, 2025). Įgyvendinami sprendimai taip pat apima žiedinės ekonomikos stiprinimą: atliekų prevenciją ir perdirbimą, komunalinių atliekų tvarkymo sistemos modernizavimą, statybinių medžiagų pakartotinį naudojimą.

Be to, žaliaji pertvarka sėkmingai įgyvendinama ir Lietuvos žemės ūkyje – plečiamas bearimis ūkininkavimas, mažinamas sintetinių trąšų naudojimas, plačiai taikomos ekologinės schemos. Gyvulininkystėje mėšlas ir srutos tvarkomi tausojamai – naudojami biometano gamybai, kompostuojami ar tiesiogiai įterpiami į dirvą. Nors energijos šaltinių keitimas vis dar tebėra iššūkis, žemės ūkyje jau diegiamos didžiausią naudą duodančios žaliosios priemonės, o ateityje siekiama dar labiau optimizuoti jų taikymą (ŽŪM, 2025).

Svarbus vaidmuo skiriamas skaitmeninimui ir duomenų valdymui: stiprinama IT infrastruktūra ir debesijos modelis, efektyvinama aplinkosaugos kontrolė, skaitmenizuojami teisiniai procesai ir diegiami inovatyvūs mokymo procesai. Šios priemonės ne tik mažina aplinkosauginį pėdsaką, bet ir prisideda prie viešojo valdymo efektyvumo, skaidrumo bei inovatyvumo – tai esminės žaliosios ir skaitmeninės transformacijos įgyvendinimo sąlygos.

2 prioritetas. Socialinis ir ekonominis atsparumas, įskaitant Europos socialinių teisių ramstį

Antrasis bendrasis ES prioritetas – socialinis ir ekonominis atsparumas – Lietuvoje įgyvendinamas įvairiose politikos srityse taikant kompleksines priemones, kuriomis siekiama stiprinti visuomenės gerovę, mažinti socialinę atskirtį, gerinti švietimo, užimtumo ir sveikatos paslaugų prieinamumą bei kokybę ir kartu didinti valstybės gebėjimą reaguoti į ilgalaikius struktūrinius iššūkius.

Socialinės apsaugos ir įtraukties srityje numatyta sukurti ir įdiegti bendrus socialinių paslaugų standartus, optimizuoti socialinių išmokų indeksavimo tvarką ir didinti tikslinę paramą pažeidžiamiausioms visuomenės grupėms. Socialinio draudimo senatvės pensijų perkamoji galia buvo išlaikyta sparčios infliacijos 2022–2023 m. laikotarpiu. 2025–2029 m. planuojama toliau didinti socialinio draudimo pensijų pakeitimo normas, derinant su tinkamo rezervinio fondo išlaikymo tikslais ir užtikrinant ilgalaikį pensijų sistemos tvarumą. Antrosios pensijų pakopos, kuri yra savanoriška, peržiūra siekiama sistemą padaryti patrauklesnę (taip pritraukti daugiau dalyvių) ir lankstesnę (taip geriau atliepti jos dalyvių poreikius). Tuo pat metu plėtojamos ir būsto prieinamumo priemonės, atnaujinami socialinio būsto kokybės reikalavimai ir didinamas būstų skaičius pažeidžiamoms grupėms. 2024 m. pradžioje, kaip ir kasmet, socialinės išmokos ir pensijos buvo indeksuotos, stiprinamos socialinės paramos sistemos, pradėta įgyvendinti negalios reforma¹⁹. Taip pat įsigaliojo įstatymų pakeitimai, išplečiantys socialinio draudimo išmokų gavėjų ratą, įtraukiant ir vaikų globėjus (rūpintojus), reorganizuota specializuota pagalba vaikams ir patikslinta būsto nuomos kompensacijų tvarka (SADM, 2025). Šios priemonės – ilgalaikių Lietuvos priemonių, kurių tikslas – mažinti skurdą ir didinti socialinę įtrauktį, tąsa.

Užimtumo srityje Lietuva planuoja skatinti nedirbančių asmenų užimtumą ir išlikimą darbo rinkoje ir taip prisidėti prie aktyvios socialinės įtraukties. Konkrečiau, numatoma siekti taikliau įgyvendinti užimtumo rėmimo priemones – ypač skatinti kompetencijų įgijimą ir kvalifikacijų tobulinimą, taip pat plėtoti regioninių karjeros centrų tinklą – gerinti karjeros konsultavimo paslaugų prieinamumą ir kokybę (SADM, 2025). Taip pat skatintas talentų pritraukimas iš diasporos: organizuotos karjeros galimybių mugės, remti diasporos projektai, finansuotos

¹⁹ Negalios reforma siekiama žmonėms su negalia užtikrinti tokias galimybes, kurias turi kiti žmonės visose gyvenimo srityse – darbe, namuose, bendruomenėje, mokykloje. Įgyvendinant šią reformą sukurta vieno langelio pagalbos sistema žmonėms su negalia.

aukštųjų technologijų studijos studentams, įsipareigojusiems dirbti Lietuvoje (ŠMSM, 2025). Šiomis reformomis ir investicijomis tęsiamas ilgalaikis valstybės darbas užimtumo srityje.

Švietimo srityje numatyta stiprinti pedagogų rengimą, plėtoti mikrokredencialų sistemą, tobulinti aukštojo mokslo kokybę ir suaugusiųjų mokymosi galimybes. Siekiant aukštos pridėtinės vertės ekonomikos, skatinami MTEP projektai, atliepiantys regioninius ir sumaniosios specializacijos poreikius, ir kuriama talentų ekosistema, įskaitant tarptautinių specialistų pritraukimą ir integraciją į darbo rinką. Įgyvendinant įtraukiojo ugdymo reformą, plečiamos švietimo pagalbos paslaugos, stiprinamos specialistų kompetencijos, didinamas darbo užmokestis ir skatinama rinktis trūkstamas pedagogines specializacijas. Taip pat plečiamos galimybės mokytojams įgyti papildomų kompetencijų ir dalyvauti tarptautinėse stažuotėse (ŠMSM, 2025).

Profesinio mokymo srityje atnaujinamos programos, stiprinama pameistrystė ir investuojama į infrastruktūrą. Didesnis vaidmuo planuojant priėmimą suteikiamas profesinių mokyklų taryboms ir socialiniams partneriams. Skatinamas suaugusiųjų mokymasis, įskaitant naują mokymosi platformą ir senjorų programas. Mokymosi visą gyvenimą lygis Lietuvoje 2019–2023 m. augo sparčiau nei ES vidurkis. Aukštojo mokslo srityje stiprinamas rezultatais grįstas finansavimas, reformuojamas kolegijų tinklas, suvienodinti stojimo reikalavimai, planavimas siejamas su įsidarbinamumo rodikliais, o studijų kokybei užtikrinti atnaujinamas išorinio vertinimo modelis (ŠMSM, 2025).

Sveikatos apsaugos srityje Lietuvoje numatytos priemonės apima tiek paslaugų prieinamumo ir kokybės gerinimą, tiek specialistų rengimo, pritraukimo ir kvalifikacijos stiprinimo politiką. Šiomis priemonėmis siekiama užtikrinti, kad gydytojai, slaugytojai ir kiti sveikatos priežiūros specialistai būtų tolygiai pasiskirstę visoje šalyje, o paslaugos pacientams būtų teikiamos be papildomų priemonių, sutrumpėtų konsultacijos laukimo laikas. Prielaidos šioms priemonėms įgyvendinti sukurtos pastaraisiais metais – įgyvendintos reformos apėmė ilgalaikį specialistų pritraukimo planą²⁰, slaugytojų ir akušerių funkcijų išplėtimą, kvalifikacijos tobulinimo programas, glaudesnę bendradarbiavimą su savivaldybėmis bei gydymo įstaigomis, šeimos gydytojų komandų plėtrą ir sveikatos priežiūros darbuotojų darbo sąlygų gerinimą (SAM, 2025).

Ypatingas dėmesys skiriamas psichikos sveikatos stiprinimui ir visuomenės atsparumo krizėms didinimui. Įgyvendinamos savižudybių prevencijos programos, vystomos bendruomeninės ir nemedikamentinės psichikos sveikatos paslaugos, plėtojami visuomenės psichologinio raštingumo ugdymo modeliai. Įtraukiant visuomenę į sveikos gyvensenos, mitybos, vakcinacijos skatinimo ir sveikatos raštingumo iniciatyvas, kuriama sąmoninga, atspari ir ilgalaikiams iššūkiams pasirengusi visuomenė.

3 prioritetas. Energetinis saugumas

Trečiasis bendrasis ES prioritetas – energetinis saugumas – Lietuvoje tiesiogiai įgyvendinamas strateginėmis iniciatyvomis energetikos sektoriuje. Vienas svarbiausių žingsnių šioje srityje – 2024 m. baigtas pasirengimas elektros tinklų sinchronizacijai su kontinentine Europa. 2025 m. vasario 8 d. Lietuva, atsijungusi nuo buvusios sistemos, sėkmingai išbandė izoliuotą veikimą ir pradėjo nuolatinį sinchroninį darbą su kontinentinės Europos tinklais. Toliau yra vykdomos likusios suplanuotos sinchronizacijos veiklos, įskaitant strateginės jungties – sausumos kabelio „Harmony Link“ tarp Lietuvos ir Lenkijos – projekto įgyvendinimą (EM, 2025).

²⁰ Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2024 m. liepos 2 d. įsakymas Nr. V-704 „Dėl Sveikatos priežiūros specialistų pritraukimo ir išlaikymo veiksmų 2024–2029 metų plano patvirtinimo“. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/a002812238a611efb121d2fe3a0eff27>.

Taip pat vykdomi energetikos sistemų atsparumo didinimo projektai strateginiuose objektuose, tokie kaip antidroninių sistemų įrengimas, įrangos atsargų kaupimas, apsauginių sienelių statymas. 2023 m. pradėjo veikti didžiausia Europoje 200 MW baterijų sistema Vilniaus transformatorių pastotėje – šis projektas tapo vienu svarbiausių nacionalinio energetinio saugumo garantų. Telšiuose ir Alytuje sumontuoti sinchroniniai kompensatoriai, kurie padeda užtikrinti elektros sistemos stabilumą, sėkmingai įdiegta automatinio generacijos valdymo sistema. Visi šie veiksmai orientuoti į infrastruktūros ir energetinio saugumo stiprinimą (EM, 2025). Taigi, įgyvendinamos priemonės reikšmingai sustiprina nacionalinį energetinį suverenitetą ir sudaro sąlygas kurti atsparią, patikimą bei geopolitinių sukrėtimų mažiau pažeidžiamą energetikos sistemą tiek Lietuvoje, tiek visoje ES.

4 prioritetas. Gynybos pajėgumų stiprinimas

Lietuva, reaguodama į augančias geopolitines grėsmes ir stiprindama savo nacionalinį saugumą, aktyviai įgyvendina priemones, atliepančias ketvirtąjį bendrąjį ES prioritetą – gynybos pajėgumų stiprinimą. Šiuo tikslu numatyta plėtoti Nacionalinę pėstininkų diviziją ir ją palaikančius kariuomenės vienetus, užtikrinant jų aprūpinimą ginkluote, infrastruktūra ir amunicija. Taip pat lygiagrečiai vystoma infrastruktūra Vokietijos brigadai priimti – tai atspindi gilėjančią partnerystę Šiaurės Atlanto sutarties organizacijoje (toliau – NATO) ir lemia spartesnį sąjungininkų pajėgų dislokavimą.

Be to, investicijomis į Lietuvos gynybos pramonės plėtrą ir mokslo-technologinių sprendimų diegimą planuojama stiprinti šalies saugumą ir autonomiją bei ilgalaikį geopolitinį atsparumą. Skatinant visuomenės pasirengimą visuotinei gynybai ir didinant atsparumą grėsmėms, kuriamas visuotinio saugumo pagrindas, įtraukiantis tiek valstybės institucijas, tiek piliečius. Visos šios priemonės sustiprina ne tik nacionalinį, bet ir bendrą ES gynybinį pajėgumą.

Lietuva jau pradėjo praktiškai įgyvendinti šias priemones – 2025 m. sausį įsteigta Lietuvos kariuomenės Pirmoji divizija, kuri iki 2030 m. bus išplėsta į pilną Nacionalinę pėstininkų diviziją su 20 tūkst. karių. Taip pat Rūdninkų poligone pradėta statyti didžiausia karinė infrastruktūra šalies istorijoje, skirta Vokietijos brigadai, įskaitant miestelį, šaudyklas ir reikiamą logistiką.

Įsigaliojus Lietuvos Respublikos gynybos ir saugumo pramonės įstatymui, Gynybos resursų agentūroje prie Krašto apsaugos ministerijos įsteigtas Gynybos pramonės politikos ir inovacijų departamentas, kuris kartu su Krašto apsaugos ministerija organizuoja renginius, tokius kaip Dronų diena ir „TechBatt“ konferencija, skatina mokslinių tyrimų ir technologijų plėtrą bei bendradarbiavimą su tarptautiniais partneriais. Taip pat stiprinamos visuomenės atsparumo priemonės – vykdomi mokymai ginkluoto ir neginkluoto pasipriešinimo temomis, įsteigtas dronų kompetencijų centras, plečiamas pilietiškumo ir patriotiškumo ugdymas mokyklose, o sveikatos sistema ruošiama mobilizacijai, apmokant tūkstančius specialistų (KAM, 2025a).

2.2. KŠSR Lietuvai įgyvendinimas

ES Tarybos KŠSR šalims narėms yra Europos semestro dalis. KŠSR atspindi kiekvienos šalies specifinius iššūkius ir prioritetus, nubrėždamos kryptis, kuriomis valstybės narės turėtų stiprinti savo politiką. 2019–2024 m. Lietuvai pateiktos KŠSR (**2 priedas**) gali būti suskirstytos į šias penkias pagrindines temines sritis: ekonominės ir finansų politikos; sveikatos apsaugos; socialinės apsaugos; švietimo ir įgūdžių atitikties darbo rinkai; klimato kaitos švelninimo ir tvarumo (**6 lentelė6 lentelė**). Horizontaliu lygiu (t. y. aktualu visoms teminėms grupėms ir valstybės valdymo sritims) Lietuvai pateiktose KŠSR dėmesys skiriamas regioninių skirtumų mažinimui – rekomenduojama skatinti savivaldybių bendradarbiavimą ir stiprinti galimybes visoje šalies teritorijoje naudotis viešosiomis paslaugomis.

6 lentelė. ES Tarybos 2019–2024 m. KŠSR Lietuvai apibendrinimas

Teminė sritis	Apibendrintos KŠSR Lietuvai
Ekonominė ir finansų politika	<p>ES Taryba, įvertinusi Lietuvos ekonominę ir finansinę politiką, pateikė KŠSR, orientuotas į fiskalinį tvarumą, investicijų kokybę ir ekonomikos atsparumo stiprinimą. Rekomendacijose siūloma kontroliuoti viešųjų finansų deficitą ir valstybės skolą, užtikrinant pakankamą socialinės apsaugos ir viešųjų paslaugų finansavimą.</p> <p>Lietuvai taip pat rekomenduojama tolygiai įgyvendinti EGADP ir sanglaudos politikos programas bei užtikrinti spartų, rezultatųvų reformų bei investicijų įgyvendinimą, ypač žaliosios ir skaitmeninės transformacijos srityse.</p> <p>Taip pat skatinama tobulinti mokesčių sistemą, mažinti pajamų nelygybę ir stiprinti mokestinių prievolių vykdymą. Struktūrinių reformų srityje būtina skatinti inovacijas, mažų ir vidutinių įmonių (toliau – MVĮ) konkurencingumą, mokslo ir verslo bendradarbiavimą.</p>
Sveikatos apsauga	<p>ES Tarybos KŠSR Lietuvai sveikatos apsaugos srityje pabrėžia būtinybę stiprinti sistemos atsparumą, gerinti paslaugų kokybę bei prieinamumą ir užtikrinti pakankamą finansavimą. Ypatingas dėmesys skiriamas pirminės ir profilaktinės sveikatos priežiūros plėtrai. Būtina priimti sprendimus, kurie mažintų sveikatos priežiūros darbuotojų trūkumą ir užtikrintų būtinų medicinos priemonių prieinamumą.</p>
Socialinė apsauga	<p>ES Taryba, įvertinusi Lietuvos socialinės apsaugos politiką, rekomenduoja stiprinti pajamų perskirstymo mechanizmus siekiant mažinti pajamų nelygybę, skurdą ir socialinę atskirtį, ypatingą dėmesį skiriant mokesčių ir socialinių išmokų sistemos struktūros gerinimui. Kartu siūloma didinti senatvės pensijų adekvatumą, užtikrinant jų tvarumą ilguoju laikotarpiu.</p> <p>Taip pat siūloma gerinti socialinių paslaugų planavimą ir teikimą, kad jos būtų efektyvesnės, labiau orientuotos į žmonių poreikius bei lengviau pasiekiamos, tobulinti aktyvios darbo rinkos politikos priemonės (toliau – ADRPP) įgyvendinimą. Be to, rekomenduojama plėsti galimybes gauti socialinį būstą ir gerinti jo kokybę, taip užtikrinant orias gyvenimo sąlygas pažeidžiamiausioms visuomenės grupėms.</p>
Švietimas ir įgūdžių atitiktis darbo rinkai	<p>KŠSR siūloma švietimo srityje sutelkti dėmesį į įgūdžių ugdymo ir mokymo sistemų pritaikymą prie kintančių darbo rinkos poreikių. Rekomenduojama gerinti aukštojo išsilavinimo atitiktį darbo rinkos poreikiams, mažinant įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktį Lietuvos darbo rinkoje. Pabrėžiama būtinybė gerinti visų švietimo ir mokymo sistemos lygmenų (įskaitant suaugusiųjų švietimą) kokybę ir efektyvumą, taip pat ugdyti žaliajai pertvarkai reikalingus įgūdžius, siekiant užtikrinti, kad visi gyventojai galėtų prisitaikyti prie greitai besikeičiančios ekonominės aplinkos ir technologinių pokyčių.</p> <p>Be to, rekomenduojama kurti palankesnes sąlygas privačioms investicijoms į mokslinius tyrimus ir inovacijas, siekiant stiprinti mokslo ir verslo bendradarbiavimą.</p>
Klimato kaitos švelninimas ir tvarumas	<p>ES Taryba rekomenduoja Lietuvai klimato kaitos švelninimo ir tvarumo srityje toliau įgyvendinti nuoseklius energetinę nepriklausomybę ir aplinkosaugą užtikrinančius veiksmus. Pirmiausia siūloma mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro – plėsti atsinaujinančios energijos gamybą ir užtikrinti tinklo pajėgumus bei prieigą. Taip pat būtina skatinti pramonės transformaciją ir dekarbonizaciją, pereinant prie mažiau taršių technologijų.</p> <p>Didelis dėmesys skiriamas energijos vartojimo efektyvumui, ypač pastatų sektoriuje, taip pat viešojo ir darniojo transporto plėtrai. Be to, rekomenduojama sutelkti</p>

	investicijas į žaliąją ir skaitmeninę pertvarką ir plėsti itin didelio pralaidumo plačiajuostį ryšį.
--	--

Atsižvelgiant į kiekvieną KŠSR tematinę sritį, Plane pateikiamos tikslinės reformos ir investicijos, atliepančios jose siūlomus pokyčius. Toliau pristatomos konkrečios reformos ir investicijos, numatytos kiekvienai grupei, siekiant užtikrinti KŠSR įgyvendinimą. **7 lentelėje** nurodyta, prie kurių konkrečių KŠSR įgyvendinimo prisideda kiekviena Plano reforma ir investicija.

Horizontalioms KŠSR, susijusioms su regionine politika, atliepti ir regioninei plėtrai užtikrinti bus įgyvendinamos funkcinių zonų strategijos²¹. Papildomai, siekiant mažinti regioninius netolygumus ir skatinti tolygesnę šalies raidą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė įgyvendina 2021–2030 metų regionų plėtros programą (LRV, 2022). Joje numatytų priemonių tikslas – paskatinti regionų, miestų ir funkcinių zonų ekonominį augimą pasitelkiant jų turimus išteklius, gerinti viešųjų paslaugų prieinamumą, eismo saugą, darbo vietų pasiekiamumą ir efektyvesnį išteklių naudojimą. Dėmesys skiriamas ir socialinės atskirties mažinimui – numatoma stiprinti ilgalaikės priežiūros ir sveikatos paslaugas regionuose, plėsti ugdymo prieinamumą vaikams, patiriantiems atskirtį, vystyti visos dienos mokyklas. Taip pat numatoma skatinti darnų judumą, plėtoti miestų žaliąją infrastruktūrą, gerinti vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumą, tvarkyti užterštas teritorijas, plėsti rūšiuojamojo atliekų surinkimo sistemas ir stiprinti oro kokybės stebėseną savivaldybėse.

Ekonominė ir finansų politika

Siekdama įgyvendinti ES Tarybos Lietuvai pateiktas KŠSR dėl ekonominės ir finansinės politikos, Lietuva numatė investicinės ir reguliacinės aplinkos gerinimo priemones. Atnaujinta Sumaniosios specializacijos koncepcija leis efektyviau nukreipti investicijas į didžiausią pridėtinę vertę kuriančius sektorius. Taip pat planuojama kurti nuoseklią startuolių augimo ekosistemą, supaprastinti MTEP ir inovacijų finansavimą reglamentuojančius teisės aktus, siekiant skatinti inovatyvių sprendimų diegimą ir MVĮ konkurencingumą.

Siekiant pritraukti investicijų, bus tobulinamos stambių projektų įgyvendinimo sąlygos – diegiami aiškesni ir paprastesni statybos ir teritorijų planavimo procesai. Bus keičiami teisiniai reglamentai, skaitmeninami ir optimizuojami duomenų valdymo procesai, diegiamos pažangios elektroninės paslaugos. Visa tai sustiprins planavimo skaidrumą, efektyvumą ir verslo aplinkos patrauklumą.

Siekiant užtikrinti EGADP (kuri Lietuvoje įgyvendinama per Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą „Naujos kartos Lietuva“ (toliau – NKL planas) efektyvų įgyvendinimą ir rodiklių pasiekimą laiku, iki EGADP tinkamumo finansuoti laikotarpio pabaigos (t. y. 2026 m. rugpjūčio), kiekvieną mėnesį atliekamas NKL plano rodiklių rizikų vertinimas ir aptarimas, remiantis ministerijų rodiklių pasiekimo veiksmų planuose pateikta informacija. Atlikus rizikų vertinimą, informacija apie didelės rizikos rodiklius teikiama ministerijoms, Vyriausybei, o prireikus – ir Lietuvos Respublikos Seimo komitetams. Kartu pateikiamos rekomendacijos dėl priemonių taikymo didelės rizikos rodikliams valdyti.

Pažymėtina, kad viena iš NKL plano rizikų valdymo priemonių yra paties plano keitimas. Atsižvelgiant į NKL plano reformų ir investicijų įgyvendinimo eigą ir nustačius poreikį tikslinti NKL planą, EK siūlomi atitinkamų rodiklių ir (ar) priemonių aprašymų, reikšmių ir įgyvendinimo terminų pakeitimai. Taip pat, jei yra poreikis (dėl nepakankamos priemonių paklausos ir kitų objektyvių aplinkybių), NKL plano lėšos perskirstomos tarp priemonių.

²¹ Įgyvendindamos funkcinių zonų strategijas, dvi ar daugiau panašiomis savybėmis pasižyminčių savivaldybių bendrai teikia viešąsias paslaugas ir steigia bendrus infrastruktūrinius sprendimus savo teritorijos gyventojams.

Siekiant užtikrinti Sanglaudos politikos fondų 2021–2027 m. ES investicijų programos (toliau – IP) įgyvendinimo spartą, 2025 m. pradžioje kartu su ministerijomis sudarytas IP kvietimų planas, kurio pagrindu sudaromos deklaruotinių EK lėšų prognozės. Vykdoma nuolatinė kvietimų plano įgyvendinimo stebėseną, kiekvieną mėnesį organizuojami susitikimai su ministerijomis, kuriuose aptariamos iškilusios problemos, rizikos, numatomi veiksmai problemoms spręsti ir rizikoms valdyti.

Be to, 2025 m. atliekamas tarpinis IP įgyvendinimo vertinimas, siekiant įvertinti politikos tikslų įgyvendinimo pažangą, tikslų pasiekimo lygį, išanalizuoti IP investicijų suderinamumą, rezultatyvumą bei tikėtiną poveikį ir efektyvinti investicijų panaudojimą.

Konkrečias reformas ir priemones, skirtas KŠSR mokesčių politikos srityje įgyvendinti, apima NKL plano 6 komponente numatytos reformos „Teisingesnė ir augti palankesnė mokesčių sistema“, „Mokestinių prievolių vykdymo gerinimas“ ir kt.²²

Dėl fiskalinio tvarumo žr. **Fiskaliniai įsipareigojimai ir makroekonominės prielaidos**. Ankstesnių ir tęstinių priemonių rezultatai šioje srityje pateikti **4 pav.**

²² ES Taryba (2024 m. rugsėjo 26 d.). *Priedas prie pasiūlymo dėl Tarybos įgyvendinimo sprendimo, kuriuo iš dalies keičiamas 2021 m. liepos 28 d. įgyvendinimo sprendimas (ES) dėl Lietuvos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo* (dok. Nr. ST 13498/2024 ADD 1).
Prieiga internete: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13498-2024-ADD-1/lt>.

4 pav. Ankstesnių ir tęstinių priemonių rezultatai ekonominės ir finansų politikos srityje

Ekonominėje ir finansų politikoje jau padaryta reikšminga pažanga įgyvendinant planus ir investicijas. 2024 m. spartėjo NKL plano investicijos – per metus išmokėta 817 mln. eurų, t. y. daugiau nei keturis kartus daugiau nei 2023 m. Nuo NKL plano įgyvendinimo pradžios (2021 m.) iki 2024 m. pabaigos bendra išmokėta suma siekė 1,063 mlrd. eurų, arba 28 proc. visų NKL plano lėšų. Didžiausia 2024 m. investicijų dalis buvo skirta verslui, skaitmeninimui ir inovacijoms, kiek mažiau – švietimui ir mokslui, energetikos projektams. Iki 2024 m. pabaigos buvo paskelbta 3,8 mlrd. eurų vertės kvietimų ir pasirašyta daugiau kaip 3,5 mlrd. eurų vertės sutarčių, sudarant prielaidas spartesnėms investicijoms 2025 m. (FM, 2025).

2024 m. įsibėgėjo 2021–2027 m. ES fondų IP lėšų investicijos. Nuo 2021 m. iki 2024 m. pabaigos išmokėta 728 mln. eurų, t. y. 12 proc. visam laikotarpiui numatytų IP lėšų. 2024 m. išmokėta 510 mln. eurų, t. y. daugiau nei du kartus daugiau nei 2023 m. Didžioji dalis – po 126 mln. eurų investuota į socialinę apsaugą ir transportą ir 111 mln. eurų – į energetikos srities projektus. Nuo laikotarpio pradžios (2021 m.) iki 2024 m. pabaigos paskelbta beveik 4,5 mlrd. eurų vertės kvietimų (beveik 2 kartus daugiau nei baigiantis 2023 m.), pasirašyta 2,6 mlrd. eurų vertės projektų sutarčių (daugiau kaip du kartus daugiau nei baigiantis 2023 m.), sudarant prielaidas ženkliai spartesnėms investicijoms 2025 m.

Gerėja MTEP finansavimo rodikliai. 2024 m. papildomai skirta beveik 79 mln. eurų, arba 0,09 proc. BVP daugiau nei 2023 m. 2025 m. valstybės biudžete MTEP finansavimas valstybės biudžeto lėšomis aukštojo mokslo ir valdžios sektoriuose turėtų sudaryti 0,52 proc. BVP. Siekiama, kad šios išlaidos augtų iki 1 proc. 2030 m. Naujausiais Valstybės duomenų agentūros duomenimis, aukštojo mokslo ir valdžios sektorių MTEP veiklos finansavimas įmonių lėšomis (mln. eurų) 2023 m. didėjo tiek iš Lietuvos (2,7 mln. eurų), tiek iš užsienio šalių įmonių (0,5 mln. eurų) (ŠMSM, 2025). Skatinant inovacijas, pradėtos misijomis grįstos MTEP programos, akceleratorių projektai, rizikos kapitalo fondai, o startuolių aplinka Lietuvoje pripažinta viena iš stipriausių pasaulyje. Parama teikta MVĮ skaitmeninimui, eksportui, įgūdžių ugdymui, regionų verslams, o stambių projektų pritraukimui pasitelkta žaliajo koridoriaus iniciatyva, prisidedant prie ekonomikos augimo ir konkurencingumo didinimo (EIM, 2025).

Žaliasis koridorius padėjo 2024 m. pritraukti 68 proc. daugiau numatomų investicijų į ilgalaikį turtą nei 2023 m. (atitinkamai 348 mln. eurų ir 207 mln. eurų). Šį augimą daugiausia lėmė pagal žaliajo koridoriaus reguliavimą planuojama „Rheinmetall“ gamykla Baisogaloje, į kurią numatoma investuoti daugiau nei 180 mln. eurų (Investuok Lietuvoje, 2025).

Sveikatos apsauga

Siekdama įgyvendinti KŠSR sveikatos apsaugos srityje, Lietuva numatė priemones, skirtas sveikatos paslaugų prieinamumui ir kokybei gerinti, taip pat sveikatos sistemos atsparumui didinti. Vienas svarbiausių tikslų – stiprinti žmoniškuosius išteklius. Siekiama susigrąžinti išvykusius ar neaktyvius sveikatos priežiūros specialistus, pritraukti užsienio specialistų bei užtikrinti jų kvalifikacijos pripažinimą. Ypatingas dėmesys skiriamas regionų stiprinimui: numatytos priemonės gydytojams ir slaugytojams pritraukti į regionus, planuojama plėtoti slaugytojų karjeros galimybes, didinti farmacijos ir sveikatos priežiūros specialistų kompetencijas, finansuoti daugiau rezidentūros ir slaugos studijų vietų.

Siekiant gerinti paslaugų prieinamumą ir efektyvumą, numatyta optimizuoti sveikatos centrų veiklą, užtikrinti pacientų patekimą pas gydytojus per nustatytus terminus, mažinti eiles. Taip pat ketinama diegti poliligitų²³ pacientų valdymo sistemą, stiprinti farmacinės rūpybos paslaugas, plėtoti širdies ir kraujagyslių ligų bei onkologinių susirgimų prevenciją ir ankstyvąją diagnostiką, taip mažinant išvengiamą mirtingumą.

²³ Poliligitumas – sirgimas dviem ar daugiau ligomis tuo pačiu metu.

Daug dėmesio skiriama visuomenės sveikatos stiprinimui ir ligų prevencijai. Planuojama plėsti sveikų mokyklų ir bendruomenių tinklą, įtraukiant socialinius partnerius į sveikatingumo veiklas. Numatyta stiprinti gyventojų ir specialistų žinias apie infekcinių ligų valdymą, visuomenės sveikatos saugą, skatinti sveiką mitybą, mažinti druskos, cukraus ir riebalų vartojimą, vykdyti informacines kampanijas apie vakcinacijos svarbą.

Taip pat didinamas dėmesys personalizuotai medicinai: bus kuriama nacionalinė onkogenetikos duomenų infrastruktūra, stiprinamas klinikinių tyrimų tinklas, skatinamas Lietuvos sveikatos priežiūros įstaigų dalyvavimas tarptautiniuose tyrimuose, kuriami tyrimų padaliniai.

Psichikos sveikatos srityje planuojama plėsti paslaugas visuomenės sveikatos biuruose, stiprinti savižudybių prevenciją, didinti psichikos sveikatos raštingumą, diegti socialinio recepto modelį, plėtoti psichikos sveikatos ambasadorių programą bendruomenėse, didinti paslaugų prieinamumą savivaldybėse. Taip pat numatyta įdiegti tarpinstitucinį savižudybių prevencijos koordinavimo mechanizmą ir psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos modelį vaikams ir jaunimui nacionaliniu lygmeniu.

Ankstesnių ir tęstinių priemonių rezultatai šioje srityje pateikti **5 pav.**

5 pav. Ankstesnių ir tęstinių priemonių rezultatai sveikatos apsaugos srityje

Bendras mirtingumas Lietuvoje mažėja – 2023 m. mirusiųjų skaičius sumažėjo iki 37 005 asmenų, palyginti su 43 547 asmenimis 2020 m. (OSP, 2025). Tam įtakos turi pastaraisiais metais nuosekliai mažėjantis prevencinėmis ir gydymo priemonėmis išvengiamas mirtingumas (atitinkamai nuo 334,21 mirusiųjų 100 tūkst. gyventojų 2020 m. iki 264,94 2023 m. ir nuo 196,69 2020 m. iki 163,84 2023 m.) (OSP, 2025). Mažėja ir savižudybių skaičius – 2023 m. jis siekė 19,6 atvejo 100 tūkst. gyventojų, palyginti 2019 m. – 23,4 atvejo, o 2013 m. – 36,6 atvejo 100 tūkst. gyventojų (Higienos institutas, 2024). Taip pat sumažėjo žūčių eismo įvykiuose: 2024 m. – 123, o 2007 m. – 740 (OSP, n. d. – a).

Gyventojų sveikatos rodikliai irgi gerėja – pavyzdžiui, sergamumas tuberkulioze 2019–2023 m. sumažėjo apie 50 proc. (nuo 31,8 iki 21,3 atvejo 100 tūkst. gyventojų) (NVSC, 2024). Taip pat padidėjo tiek vyrų, tiek moterų vidutinė tikėtina sveiko gyvenimo trukmė – nuo 56,3 ir 59,1 metų iki atitinkamai 58,2 ir 62,3 metų (OSP, 2025).

2024 m. sveikatos apsaugos srityje jau buvo įgyvendinta reikšmingų reformų ir priemonių, siekiant užtikrinti sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą, kokybę ir tęstinumą visoje Lietuvoje. Parengtas ilgalaikis specialistų pritraukimo ir išlaikymo veiksmų planas²⁴, pradėta aktyviai stiprinti slaugytojų ir akušerių vaidmenį, kad jie galėtų savarankiškai teikti daugiau paslaugų. Tai padėjo sumažinti eiles ir palengvinti šeimos gydytojų darbą. Be to, stiprinant sveikatos specialistų kvalifikaciją, buvo organizuojami profesinio tobulinimo kursai ir vykdomos kvalifikacijos kėlimo programos.

Stiprintas bendradarbiavimas su savivaldybėmis ir gydymo įstaigomis, numatyta 17 mln. eurų investicijų, siekiant pritraukti apie 1 500 sveikatos priežiūros specialistų į asmens sveikatos priežiūros įstaigas. Be to, atnaujinta Lietuvos nacionalinės sveikatos sistemos šakos kolektyvinė sutartis, padėsianti užtikrinti darbo sąlygų gerinimą ir socialines garantijas sveikatos priežiūros darbuotojams.

Plėtojant sveikatos centrų tinklą, plečiamos šeimos gydytojų komandos, į jas įtraukiami įvairūs specialistai – nuo atvejo vadybininkų iki gyvenimo specialistų. Taip stiprinamos pirminės sveikatos priežiūros paslaugos ir užtikrinamas kompleksiškas pacientų aptarnavimas.

Daug dėmesio skirta psichikos sveikatos stiprinimui. Įdiegti nauji paslaugų apmokėjimo modeliai, padidinti specialistų skatinamieji priedai. Pradėtos teikti specializuotos psichologinės paslaugos ir psichikos sutrikimų gydymo bendruomenėje komandos paslaugos. Nuo 2025 m. bus steigiamos vaikų ir paauglių psichikos sveikatos komandos, o nuo 2026 m. didinamas medicinos psichologų skaičius, siekiant padidinti nemedikamentinių paslaugų prieinamumą.

Prevencinėms programoms ir ankstyvajai diagnostikai taip pat skirtas didelis dėmesys – pradėta centralizuotai siųsti kvietimus dalyvauti ankstyvosios diagnostikos programose, plečiamos amžiaus grupės, įtraukiamos naujos vėžio prevencijos kryptys. Nuo 2025 m. Privalomojo sveikatos draudimo fondo lėšomis bus finansuojami papildomi tyrimai ir procedūros, kurie padės efektyviau diagnozuoti ir gydyti prostatos ir krūties vėžį, žarnyno infekciją.

Vaikų sveikatos srityje įgyvendinti projektai, skirti ligų, traumų ir psichikos sveikatai stiprinti. Parengtos metodinės rekomendacijos ir informacinė medžiaga tėvams, stiprinama odontologinė profilaktika ir pozityvios tėvystės ugdymas, siekiant padėti vaikams, turintiems elgesio ir emocinių sunkumų.

Galiausiai, sveikos gyvensenos skatinimas tebėra prioritetas: įgyvendintos efektyvios ligų prevencijos programos, o tokie projektai kaip „Būk sveikas, aktyvus ir laimingas“ prisidėjo prie vaikų fizinės ir psichikos sveikatos stiprinimo (SAM, 2025). Taip pat ypatingas dėmesys skirtas motinų ir kūdikių sveikatai – Lietuvoje įdiegtos šeimų lankymo paslaugos, kurias teikdamos specialistės (akušės / slaugytojos / bendruomenės slaugytojos) teikė individualią pagalbą šeimoms nuo nėštumo pradžios iki tol, kol vaikui sukanka dveji metai. Ši iniciatyva stiprina ankstyvąją prevenciją itin jautriu prenataliniu ir postnataliniu laikotarpiu.

Socialinė apsauga

Siekiant įgyvendinti KŠSR Lietuvai socialinės politikos srityje, planuojamos reformos ir investicijos, kurios toliau įgyvendins pokyčius pajamų nelygybės, skurdo ir socialinės atskirties

mažinimo srityje. Plane numatytais reformomis numatoma keisti socialinių išmokų bazinių dydžių indeksavimo tvarką, kad ji geriau atspindėtų kainų bei darbo užmokesčio pokyčius. Taip pat numatoma tobulinti piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams sistemą, siekiant skatinti paramos gavėjų integraciją į darbo rinką, sukurti palankesnes sąlygas pažeidžiamoms grupėms ir peržiūrėti turto vertinimo kriterijus. Siekiant mažinti vaikų socialinę atskirtį, bus toliau įgyvendinama Vaiko garantijų sistema²⁵, plėtojant paslaugas pažeidžiamoms vaikų grupėms. Išskirtinis dėmesys skiriamas pensinio amžiaus asmenims – siekiant gerinti pensijų adekvatumą ir užtikrinti jų tvarumą, planuojama peržiūrėti pensijų indeksavimo tvarką.

Siekiant toliau tobulinti socialinių paslaugų kokybę ir prieinamumą, parengti ir socialinių paslaugų įstaigose pradėti diegti socialinių paslaugų kokybės reikalavimai, taip pat parengta socialinių ir slaugos paslaugų integracija ir numatytas šių paslaugų teikimas vieno langelio principu. Tobulinamas ir socialinio būsto sistemos mechanizmas – ateinančiu laikotarpiu bus nustatyti aiškūs kokybės reikalavimai, peržiūrėtos paramos sąlygos ir išplėstas būsto fondas, kad juo būtų aprūpinta ne mažiau kaip ketvirtadalis laukiančių šeimų ir asmenų.

Socialinio draudimo pensijos pastaraisiais metais buvo didinamos sparčiau, nei augo vidutinis darbo užmokestis šalyje, taigi jų adekvatumas (pensijos pakeitimo norma) turėtų didėti. Ateityje ženkliai senatvės pensijos dalį turėtų sudaryti išmokos iš kaupiamosios antrosios pakopos (anuitetai), todėl didelis dėmesys skiriamas šiai sistemai stiprinti. Antrosios pakopos pensijų sistemos pertvarka siekiama pritraukti daugiau dalyvių ir sudaryti palankesnes dalyvavimo sąlygas, numatant daugiau galimybių patiems dalyviams apsispręsti tiek dėl įmokų dydžio, tiek dėl dalyvavimo laikino stabdymo ar išmokų baigus kaupti.

Siekiant didinti darbo rinkos prisitaikymą prie ekonominių, technologinių ir socialinių pokyčių, plečiamas regioninių karjeros centrų tinklas, peržiūrimas ir tobulinamas užimtumo rėmimo priemonių įgyvendinimas. Talentams iš užsienio pritraukti ir išlaikyti planuojama reglamentuoti talentų ekosistemą įstatymo lygmeniu.

Ankstesnių ir tęstinių priemonių rezultatai šioje srityje pateikti **6 pav.**

²⁴ Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2024 m. liepos 2 d. įsakymas Nr. V-704 „Dėl Sveikatos priežiūros specialistų pritraukimo ir išlaikymo veiksmų 2024–2029 metų plano patvirtinimo“. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/a002812238a611efb121d2fe3a0eff27>.

²⁵ Per Vaiko garantijų sistemą siekiama užkirsti kelią vaikų socialinei atskirčiai ir su ja kovoti: užtikrinti vaikų prieigą prie pagrindinių paslaugų, taip pat prisidėti prie vaiko teisių gynimo kovojant su vaikų skurdu ir skatinant lygias galimybes.

6 pav. Ankstesnių ir tęstinių priemonių rezultatai socialinės apsaugos srityje

Asmenų, patiriančių skurdo riziką ar socialinę atskirtį, dalis Lietuvoje sumažėjo nuo 24,6 proc. 2022 m. iki 24,3 proc. 2023 m. Tai atspindi tęstinių pastangų gerinti gyventojų socialinę gerovę ir mažinti atskirtį visuomenėje rezultatus (SADM, 2025).

Siekiant stiprinti pajamų perskirstymo mechanizmus ir mažinti skurdą bei pajamų nelygybę, 2024 m. pradžioje indeksuotos socialinės išmokos ir pensijos – pagrindinių bazinių socialinių išmokų dydžiai padidinti daugiau nei 7 proc., o vidutinė senatvės pensija augo sparčiau nei vidutinis darbo užmokestis. Pažymėtina, kad vidutinės mėnesinės senatvės pensijos ir vidutinio mėnesinio neto darbo užmokesčio santykis augo ir ankstesniais metais (nuo 42,2 proc. 2022 m. iki 43,2 proc. 2023 m.²⁶) (OSP, n. d. – b). Tai prisidėjo prie skurdo rizikos mažėjimo tiek tarp visų gyventojų, tiek tarp vyresnio amžiaus žmonių. Taip pat įsigaliojo įstatymų pakeitimai, išplečiantys išmokų gavėjų ratą, įtraukiant vaiko globėjus (rūpintojus) (SADM, 2025).

Stiprindama socialinės paramos sistemas, valstybė padidino pinigines socialinės paramos išlaidas, o išmokų skyrimo tvarkos pokyčiai orientuoti į didesnę darbo rinkos dalyvių aktyvumą ir mažesnę ilgalaikę priklausomybę nuo paramos. Vienas iš reikšmingų pokyčių – nuo 2024 m. įsigaliojusi negalios reforma. Per pirmus metus individualūs pagalbos planai sudaryti daugiau nei 7 tūkst. asmenų, siekiant padėti jiems aktyviau įsitraukti į visuomeninį gyvenimą. Įgyvendinus negalios reformą, po beveik 20 metų atsirado galimybė nustatyti dalyvumo lygį ir senatvės pensijos amžių sukakusiems asmenims, o nustačius jiems sunkią negalią (kai netekta 70–100 proc. dalyvumo), senatvės pensijos jiems didėjo 7–50 proc. Dėl nustatytos po senatvės pensijos amžiaus sunkios negalios pensijos didėjo beveik 25 tūkst. senatvės pensijos gavėjų (SADM, 2025).

Taip pat įgyvendintos priemonės vaikų apsaugai nuo smurto stiprinti. 2024 m. lapkričio 1 d. pradėjo veikti teisėto darbo su vaikais kodo mechanizmas, kuris sustiprino asmenų, kuriems taikomi darbo ar bet kokios kitos veiklos su vaikais ribojimai, kontrolę, taip apsaugant vaikus nuo smurto ir išnaudojimo. Vaikų, nukentėjusių nuo seksualinės prievartos, pagalbos centras reorganizacijos būdu integruotas į Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos struktūrą, taip siekiant stiprinti pagalbos, teikiamos galimai nuo seksualinio smurto nukentėjusiems vaikams, kokybę (SADM, 2025).

Socialinio būsto srityje taip pat padaryta reikšminga pažanga – patikslinta būsto nuomos kompensacijos tvarka, socialiniai būstai per 2024 m. suteikti beveik 850 namų ūkių, o savivaldybių socialinio būsto fondas papildytas 277 būstais. Vykdomi regioniniai projektai, kuriais siekiama užtikrinti būstą pažeidžiamiausioms grupėms – asmenims su negalia ir gausioms šeimoms (SADM, 2025). Be to, nepasiturintiems daugiabučių ir individualių būstų gyventojams taikoma kompensacija už šildymą (EM, 2025).

Gyventojų užimtumo lygis 20–64 m. amžiaus grupėje Lietuvoje išaugo nuo 78,5 proc. 2023 m. iki 79,2 proc. 2024 m. (SADM, 2025). Rekordinį Lietuvai lygį pasiekė 65 m. ir vyresnių asmenų užimtumas – jis išaugo nuo 12,6 proc. 2023 m. iki 13,2 proc. 2024 m. (palyginti, 2015 m. siekė 6,3 proc.) (OSP, n. d. – c). Taip pat nuosekliai didinamas pensinis amžius – 2026 m. jis sieks 65 m. nepriklausomai nuo lyties (Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatymas, 2024). Prisidedant prie nedirbančių asmenų užimtumo skatinimo, plėtojamas regioninių karjeros centrų tinklas regionuose, ypač siekiant gerinti jaunimo integraciją į darbo rinką. Tūkstančiams asmenų suteiktos konsultacijos ir profesinio veiklinimo paslaugos (SADM, 2025).

Švietimas ir įgūdžių atitiktis darbo rinkai

Atsižvelgdama į KŠSR švietimo srityje, Lietuva yra numačiusi įvairių sisteminių priemonių, kuriomis siekiama gerinti švietimo kokybę, geriau pritaikyti įgūdžių ugdymą prie darbo rinkos poreikių ir stiprinti žmogiškąjį kapitalą. Kad mažėtų aukštojo mokslo ir darbo rinkos neatitiktis, planuojama atnaujinti aukštųjų mokyklų išorinio vertinimo modelį ir išplėtoti taikomuosius MTEP projektus, orientuojantis į sumaniosios specializacijos kryptis ir regioninius poreikius, glaudžiai bendradarbiaujant su verslo subjektais. Pedagogų rengimo kokybei gerinti numatyta

²⁶ 2023 m. duomenys yra išankstiniai.

stiprinti pedagoginę praktiką ir skatinti trūkstančių specialybių mokytojų rengimą, taip pat kasmet ne mažiau kaip 500 mokyklų vadovų ir mokytojų sudaryti sąlygas tobulinti kompetencijas, ypatingą dėmesį skiriant gamtos mokslų, technologijos, inžinerijos, menų ir matematikos (toliau – STEAM) sričiai.

Žaliosios pertvarkos ir tvarios ekonomikos kontekste akcentuojamas suaugusiųjų švietimo vaidmuo – planuojama plėsti galimybes kasmet bent 15 tūkst. asmenų tobulinti kvalifikacijas, įtraukiant valstybės ir savivaldybių vykdomas suaugusiųjų švietimo finansavimo priemones bei įdiegiant tvarų biudžetinį finansavimo modelį. Be to, numatyta įdiegti mikrokredencialų sistemą, kuri leis pripažinti mažos apimtys, bet darbo rinkai svarbių kompetencijų įgijimą.

Ankstesnių ir tęstinių priemonių rezultatai šioje srityje pateikti **7 pav.**

7 pav. Ankstesnių ir tęstinių priemonių rezultatai švietimo ir įgūdžių atitikties darbo rinkai srityje

Lietuva jau įgyvendino reikšmingas priemones, siekdama padidinti švietimo sistemos kokybę ir aukštojo mokslo atitiktį darbo rinkos poreikiams, gerinti įtrauktį, skatinti inovacijas ir plėsti suaugusiųjų bei pedagogų kompetencijų ugdymą. Lietuvos mokinių rezultatai gerėja arba išlieka stabilūs, rodo tarptautiniai mokinių pasiekimų tyrimai (Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (toliau – EBPO) PISA, IEA PIRLS, IEA TIMSS, IEA ICCS). Lietuvos švietimo vertinimas EBPO gerovės indekse nuosekliai gerėja – švietimo balas pakilo nuo 7,3 balo 2019 m. iki 7,7 balo 2023 m., rodydamas teigiamus pokyčius švietimo srityje (ŠMSM, 2025).

Nuo 2024–2025 m. m. visos klasės mokosi pagal atnaujintą ugdymo turinį, orientuotą į kompetencijų ugdymą – kūrybiškumą, pilietiškumą, kultūrą, komunikaciją ir pažinimą. Taip pat taikoma nauja mokinių pasiekimų vertinimo tvarka, kurioje pabrėžiamas individualus pažangos vertinimas. Įsigaliojus Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pataisoms, įtvirtintas įtraukties principas²⁷, nustatyti aukštesni reikalavimai pagrindiniam ir viduriniam išsilavinimui įgyti. Skaitmeninės švietimo transformacijos („EdTech“) projektas skatina technologijomis grįstas inovacijas, o 36 savivaldybės įgyvendina „Tūkstantmečio mokyklų“ programą, siekdamas geros mokyklos²⁸ bruožų.

Aukštojo mokslo srityje plėtojamas rezultatais grįstas finansavimas, suvienodinti stojimo reikalavimai, o valstybės finansuojamos studijų vietos planuojamos pagal absolventų įsidarbinamumo rezultatus. Kuriamas naujas išorinio vertinimo modelis kartu su EBPO ir EK. Taip pat rengiamasi kurti tarptautinius kompetencijų centrus – atrinkta 11 potencialių, iš jų planuojama steigti 5 su papildomu finansavimu (ŠMSM, 2025). Aukštojo mokslo prieinamumui didinti įvesta papildoma konkursinė eilė socialiai pažeidžiamiesiems stojantiejiems, taikomos paskolų grąžinimo lengvatos, plėtojamos trumposios studijos kolegijose. Aukštojo mokslo prieinamumas žemiausias pajamas gaunantiems išaugo nuo 33,2 proc. 2021 m. iki 51,5 proc. 2023 m.

Stiprinamas pedagogų profesinis tobulėjimas, plėtojamos galimybės į mokyklas pritraukti kitų sričių profesionalų – siūloma dalyvauti nacionalinėse kvalifikacijos tobulinimo programose, mokytojams įgyti kito mokomojo dalyko / specializacijos kompetencijų, išvykti į 5–10 dienų šešėliavimo stažuotes užsienio švietimo įstaigose. Didinamas mokytojų, pagalbos specialistų ir vadovų darbo užmokestis, valstybės finansuojamų profesinių pedagogikos studijų vietų skaičius daugiau nei padvigubintas nuo 2021 m. (ŠMSM, 2024).

Profesinio mokymo srityje atnaujinamos programos, gerinama mokymo kokybė ir stiprinama pameistrystė. Planuojamos investicijos į infrastruktūrą, skatinama profesinių modulių integracija bendrojo ugdymo mokyklose. Nuo 2024 m. profesinių mokyklų taryboms ir socialiniams partneriams suteikta daugiau galios dalyvauti planuojant priėmimą. Vystomas suaugusiųjų švietimas: įdiegta individualių mokymosi paskyrų sistema, siūloma 500 eurų parama, finansuojamos mokymosi programos senjorams.

Klimato kaitos švelninimas ir tvarumas

Lietuva, atsižvelgdama į ES Tarybos KŠSR klimato kaitos švelninimo ir tvarumo srityje, yra numačiusi įgyvendinti reformas ir investicijas, kuriomis siekiama sumažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro, didinti energetinę nepriklausomybę ir skatinti perėjimą prie tvarios ekonomikos.

²⁷ Kvalifikuotą pagalbą šalies mokykloms ir ikimokyklinio ugdymo įstaigoms įgyvendinant įtraukties principus užtikrina 4 nacionaliniai ir 9 regioniniai specialiojo ugdymo centrai; sudaromos galimybės švietimo pagalbos specialistams tobulinti kvalifikaciją dalyvaujant nacionalinėse kvalifikacijos tobulinimo programose; sustiprintas švietimo pagalbos specialistų rengimas – į specialiosios pedagogikos studijas priimtų studentų skaičius per dvejus metus išaugo daugiau nei trigubai, pradėtos taikyti tikslinės finansinės paskatos; pradėta įgyvendinti atvirų klasių iniciatyva, visoje šalyje veikia daugiau nei 100 klasių, kuriose pradėti ugdyti iki 3 didelių ir labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių turintys mokiniai, ugdymo procese dalyvauja antras mokytojas arba specialusis pedagogas, mokytojo padėjėjas.

²⁸ Pagal Geros mokyklos koncepciją, patvirtintą Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. V-1308.

Prieiga

internete:

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/46675970a82611e59010bea026bdb259?jfwid=32wf90sn>.

[https://e-](https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/46675970a82611e59010bea026bdb259?jfwid=32wf90sn)

Pagrindiniai tikslai: reikšmingai padidinti AEI dalį, užtikrinti jų integraciją į elektros tinklus ir transportą, plėsti AEI naudojimą šilumos ir vėsumos gamyboje. Energetiniam saugumui sustiprinti planuojama įgyvendinti sisteminius atsparumo didinimo projektus ir užbaigti elektros perdavimo tinklų sinchronizaciją, įskaitant strateginę „Harmony Link“ jungtį.

Siekdama pramonės dekarbonizacijos ir technologinio atsinaujinimo, Lietuva ketina skatinti mažai taršias gamybos technologijas, o transporto sektoriuje – AEI degalų gamybą ir infrastruktūros plėtrą. Taip pat siekiama padidinti registruojamų alternatyviu kuru varomų transporto priemonių dalį ir įdiegti principus „naudotojas moka“ bei „teršėjas moka“ kelių mokesčių sistemoje. Be to, planuojama reikšmingai plėsti dviračių ir pėsčiųjų takų tinklą bei įrengti naują infrastruktūrą Klaipėdos valstybiniame jūrų uoste, kuri naudosis švarią energiją.

Daug dėmesio skiriama energijos vartojimo efektyvumui pastatų sektoriuje – nuo viešųjų pastatų iki individualių namų. Numatoma patvirtinti Nacionalinį pastatų renovacijos planą, kuris apima diferencijuotą valstybės paramą ir skaitmenizuotą pastatų duomenų sistemą, leidžiančią tiksliai įvertinti pastatų būklę ir planuoti ilgalaikės energinio naudingumo priemones. Taip pat planuojama formuoti ilgalaikę būsto prieinamumo didinimo politiką, tobulinti atliekų tvarkymo ir perdirbimo sistemą bei stiprinti taršos prevenciją, skatinant žaliasias inovacijas ir modernias aplinkosaugos technologijas. Skaitmeninimas tampa kertiniu aplinkosaugos valdymo elementu: numatyta diegti hibridinės debesijos modelį, plėsti pažangių elektroninių paslaugų pasiūlą, skaitmenizuoti statybos ir planavimo procesus, taip pat didinti taršos prevencijos procedūrų efektyvumą ir viešumą.

Ankstesnių ir tęstinių priemonių rezultatai šioje srityje pateikti **8 pav.**

8 pav. Ankstesnių ir tęstinių priemonių rezultatai klimato kaitos švelninimo ir tvarumo srityje

Lietuvoje reikšmingai pažengta įgyvendinant klimato kaitos švelninimo ir tvarumo tikslus. Atsinaujinančios energijos srityje fiksuoti rekordiniai rezultatai – 2024 m. AEI sudarė apie 70 proc. visos Lietuvoje pagamintos elektros (Litgrid, 2025b). Pastaraisiais metais taip pat ženkliai padidėjo iš AEI pagamintos elektros energijos dalis galutiniame suvartojimo balanse – nuo 26,46 proc. 2022 m. iki 36,21 proc. 2023 m. (OSP, 2025). Sparčiai augo saulės ir vėjo elektrinių pajėgumai, įgyvendinti įvairūs finansavimo mechanizmai tiek gyventojams, tiek verslui ir ūkininkams, skatinantys AEI ir energijos kaupimo įrenginių diegimą (EM, 2024).

Transporto sektoriuje plėtojamos elektrifikavimo programos, vystoma elektromobilių įkrovimo infrastruktūra. Įgyvendinami svarbūs žalieji projektai – nuo „Via Baltica“ ir „Rail Baltica“ iki Klaipėdos valstybinio jūrų uosto tvarių sprendimų. Aktyviai plėtojamas darnaus judumo tinklas – 2024 m. nutiesta ar atnaujinta per 65 km dviračių takų. Skatinamas alternatyviųjų degalų naudojimas – AEI dalis, palyginti su bendroju energijos suvartojimu transporto sektoriuje, nuosekliai didėja (2023 m. sudarė 7,2 proc., 2021–2022 m. – apie 6,7 proc., 2020 m. – 5,5 proc.) (EM, 2024; OSP, 2025; SM, 2025).

Atliekų prevencijos, perdirbimo ir taršos mažinimo srityje jau pradėta įgyvendinti daug reikšmingų priemonių. 2024 m. pradėtos vykdyti trys iš penkių atliekų prevencijos veiklų: kuriama statinių gyvavimo ciklo modeliavimo sistema; rengiamos viešinimo kampanijos dėl pakartotinio naudojimo ir maisto nešvaistymo; numatyti mokymai viešojo maitinimo įstaigoms. Taip pat pradėtas įgyvendinti keturių iš septynių veiklų paketas, skirtas atliekų perdirbimui: plečiamos maisto, plastiko ir tekstilės atliekų perdirbimo pajėgos, o bendrai šiems tikslams iki 2030 m. suplanuotos dešimtys milijonų eurų investicijų iš ES fondų ir valstybės biudžeto. Be to, jau vykdomi aplinkos monitoringo, informacijos teikimo ir teisėkūros poveikio vertinimo veiksmai, stiprinamas ūkinės veiklos aplinkosauginis reguliavimas ir vystoma moderni taršos prevencijos informacinė sistema (AM, 2025).

Lietuva jau visiškai pasirengė elektros tinklų sinchronizacijai su kontinentine Europa – 2025 m. vasarį atsijungė nuo IPS/UPS sistemos ir sėkmingai perėjo prie sinchroninio režimo. Taip pat pradėta įgyvendinti „Harmony Link“ jungtis su Lenkija, o nuo 2024 m. pradžios visu pajėgumu pradėjo veikti modernizuota dujotiekio jungtis tarp Lietuvos ir Latvijos. Ši jungtis sustiprino Baltijos šalių ir Suomijos dujų rinkų integraciją, reikšmingai padidino regiono dujų tiekimo saugumą bei prisidėjo prie rusiškų dujų importo atsisakymo (EM, 2025).

2.3. Suderinamumas su EGADP ir PS

Kaip nurodyta Reglamente, Plane numatytos reformos ir investicijos yra suderintos su EGADP ir PS – atitinka EGADP ir PS įgyvendinimo Lietuvoje tikslus. **7 lentelėje** nurodyta, kaip Plano reformos ir investicijos prisideda prie konkrečių EGADP ir PS intervencijų kryptių.

Suderinamumas su EGADP

EGADP įgyvendinimą Lietuvoje detalizuoja NKL planas. NKL planą sudaro 7 intervencijų kryptys – komponentai (**9 pav.**), atitinkantys pagrindines Plane numatytas reformų ir investicijų kryptis.

9 pav. NKL plano komponentai

1. Atspari grėsmėms ir pasirengusi ateities iššūkiams sveikatos priežiūros sistema: siekiama didinti sveikatos sistemos tvarumą ir atsparumą sukrėtimams, įgalinant lanksčiau reaguoti į besikeičiančius aplinkos veiksnius ir demografinius pokyčius, taip pat tobulinti paslaugų kokybę ir prieinamumą.

2. Žalioji Lietuvos transformacija: siekiama padidinti energijos iš AEI gamybą ir suvartojimą, skatinti vartojimo efektyvumą, plėtoti žiedinę ekonomiką ir sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų (toliau – ŠESD) kieki.

3. Skaitmeninė transformacija ekonomikos augimui: siekiama skatinti viešojo sektoriaus, ekonomikos ir visuomenės skaitmeninimą ir kurti pažangius technologinius sprendimus, užtikrinančius ekonomikos atsparumą ir konkurencingumą.

4. Kokybiškas ir prieinamas švietimas visą gyvenimą kiekvienam gyventojui: siekiama didinti švietimo įtrauktį, veiksmingumą ir atitiktį darbo rinkos poreikiams, užtikrinant visų lygių ugdymo kokybę, mokymosi visą gyvenimą galimybes, profesinio rengimo ir orientavimo paslaugų plėtrą.

5. Aukštasis mokslas, nuosekli mokslo ir inovacijų skatinimo sistema ir aukštos pridėtinės vertės verslas: siekiama didinti aukštojo mokslo efektyvumą, kokybę bei tarptautinį konkurencingumą ir skatinti inovacinę veiklą.

6. Veiksmingas viešasis sektorius ir prielaidos atsitiesti po pandemijos: siekiama moderniais vadybos principais ir skaitmeniniais sprendimais pertvarkyti ir į visuomenės poreikius nukreipti viešojo sektoriaus veikimą, taip pat proaktyviai mažinti mokestinį atotrūkį.

7. Daugiau galimybių kiekvienam aktyviai kurti šalies gerovę: siekiama stiprinti dalyvavimo darbo rinkoje ir socialinės integracijos sąsajas, didinti gyventojų socialinę gerovę ir įtrauktį.

Plane pateiktos reformos ir investicijos tiesiogiai prisideda prie žaliosios Lietuvos transformacijos (NKL plano 2 komponentas) – numatoma investuoti į AEI gamybą ir infrastruktūrą transporto sektoriuje. Investicijos į vandenilio, biometano, elektros tiekimo sprendimus ir Klaipėdos valstybinio jūrų uosto infrastruktūrą atliepia tiek klimato tikslus, tiek energetinį saugumą ir žiedinės ekonomikos plėtrą. Skaitmeninės transformacijos tikslų ekonomikos augimui (NKL plano 3 komponentas) ir viešųjų paslaugų teikimo efektyvumui skatinti (NKL plano 6 komponentas) siekiama per investicijas į hibridinės debesijos sprendimus, saugios IT infrastruktūros kūrimą, teisinių paslaugų skaitmenizavimą, skaitmeninių kultūros išteklių plėtrą ir duomenų valdysenos stiprinimą. Siekiant kurti aukštos pridėtinės vertės ekonomiką ir didinti Lietuvos konkurencingumą tarptautinėse rinkose (NKL plano 5 komponentas) numatytos investicinės ir reguliacinės aplinkos tobulinimo priemonės: atnaujinti Sumaniosios specializacijos koncepciją, vystyti startuolių ekosistemą, peržiūrėti mokslo ir inovacijų finansavimo sistema. Priemonės, skirtos užimtumui didinti, socialinei integracijai skatinti ir resocializacijos sąlygoms gerinti, padeda stiprinti socialinę įtrauktį, didina aktyvų gyventojų dalyvavimą darbo rinkoje ir prisideda prie socialinės gerovės augimo (NKL plano 7 komponentas). Plano reformos ir investicijos, įgyvendinamos per EGADP, **7 lentelėje** pažymėtos santrumpa „EGADP“.

Suderinamumas su PS

PS apima tris programas: IP, Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2021–2027 m. programą ir Materialinio nepritekliaus mažinimo programą (**10 pav.**).

10 pav. Pagrindinės pagal PS įgyvendinamų programų (IP, Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2021–2027 m. programos ir Materialinio nepritekliaus mažinimo programos) intervencijų kryptys

Žalesnė ekonomika: siekiant poveikio klimato neutralumui, numatoma investuoti į energijos vartojimo efektyvumą ir išmetamo anglies dioksido kiekio mažinimą, prisitaikymą prie klimato kaitos; į tvarų, darnų, saugų ir įvairiarūšį transeuropinį transporto tinklą (angl. *Trans-European Transport Network*, TEN-T), nacionalinį, regiono ir vietos judumą; taršos mažinimą, bioįvairovės puoselėjimą ir išsaugojimą.

Daugiau tyrimų ir inovacijų: numatoma skirti dėmesį moksliniams tyrimams ir inovacijoms įmonėse, skaitmeninimui, didesniai konkurencingumui ir pažangiajai specializacijai.

Daugiau socialinės sanglaudos: numatoma investuoti į užimtumą, kokybišką ir įtraukų švietimą ir mokymą, žaliuosius ir skaitmeninius įgūdžius, taip pat į aukštos kokybės sveikatos ir socialinės įtraukties paslaugas, kaip numatyta Europos socialinių teisių ramstyje.

Integruota teritorinė plėtra: mažinant demografinius iššūkius ir teritorinius skirtumus, bus įgyvendinamos integruotos teritorijų, miestų ir funkcinų zonų plėtros priemonės, o vietos gyventojai įtraukiami į investicinių sprendimų priėmimą.

Plane numatytos reformos ir investicijos reikšmingai prisideda prie žalesnės ekonomikos krypties – investicijų į AEI plėtrą ir integracijos į elektros tinklus, energijos vartojimo efektyvumo didinimo pastatuose bei CŠVT sektoriuje. Plėtojamos priemonės, mažinančios taršą, modernizuojančios atliekų tvarkymą, stiprinančios nuotekų valymo sistemą, taip pat numatytos gamtos atkūrimo ir bioįvairovės išsaugojimo iniciatyvos. Judumo srityje planuojami projektai – „Via Baltica“, „Rail Baltica“, dviračių takų plėtra – užtikrina tvarią ir darnią transporto plėtrą.

Tyrimų, inovacijų ir skaitmenizavimo srityje numatytos priemonės apima Sumaniosios specializacijos koncepcijos atnaujinimą, MTEP projektus regionuose, startuolių ekosistemos kūrimą, inovacijų finansavimą reguliuojančių teisės aktų pakeitimus. Be to, didinamas statybų, teritorijų planavimo ir viešųjų paslaugų efektyvumas per duomenų skaitmenizavimą, automatizavimą ir procesų supaprastinimą. Inovacijoms taip pat atveriamas kūrybinių industrijų sektorius.

Socialinės sanglaudos ir integruotos teritorinės plėtros srityse daug dėmesio skiriama socialinių paslaugų, sveikatos priežiūros, psichikos sveikatos, socialinio būsto, vaikų apsaugos sistemų stiprinimui. Investicijos skiriamos regioninei plėtrai, funkcinų zonų strategijoms, gyventojų įtraukčiai ir sprendimų priėmimo skaidrumui skatinti. Taip užtikrinamas subalansuotas teritorinis vystymasis ir mažinami regioniniai netolygumai.

Plano reformos ir investicijos, įgyvendinamos per PS programas, **7 lentelėje** pažymėtos santrumpa „PS“.

2.4. Reformų ir investicijų sąrašas

7 lentelėje pateikiama: šiame skyriuje pirmiau minėtų reformų ir investicijų sąrašas; informacija apie reformų ir investicijų finansavimą EGADP lėšomis arba per PS; informacija, prie kurių konkrečių KŠSR ir bendrųjų ES prioritetų prisideda kiekviena iš planuojamų įgyvendinti reformų ir investicijų. Detalesnė informacija apie planuojamas reformas ir investicijas (pavyzdžiui, įgyvendinimo terminai ir atsakingos institucijos) pateikta Devynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plane (VPNĮP)²⁹.

²⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2025 m. kovo 12 d. nutarimas Nr. 151 „Dėl Devynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/12f5cd91062911f0a2ad91db29a9514e?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=639fe1a8-59f6-4680-a3ac-d9b1197676b1>.

7 lentelė. Reformos ir investicijos

Reformos ar investicijos pavadinimas			EGADP / PS	KŠSR*	Bendrieji ES prioritetai**
Gyventojų sveikata ir švietimas					
1.	Žmogiškųjų išteklių sveikatos apsaugos ir švietimo sistemose plėtra	Siekti tolygesnio gydytojų ir slaugytojų pasiskirstymo regionuose, didinti sveikatos priežiūros specialistų kvalifikaciją, gerinti kvalifikacijos tobulinimo kokybę	PS	2024 (3); 2023 (1); 2023 (3); 2020 (1); 2019 (2)	2
2.		Tikslingai paskirti išteklius kokybiškam pedagogų rengimui, dėmesį skiriant pedagoginės praktikos trukmės didinimui ir trūkstamų specialybių mokytojų rengimui	–	2019 (2)	2
3.		Kasmet ne mažiau kaip 500 mokyklų vadovų, mokytojų ir kitų pedagoginių darbuotojų sudaryti galimybes tobulinti kompetencijas, prioritetą skiriant STEAM didaktikos stiprinimui	–	2023 (4); 2019 (2)	2
4.	Mokymasis visą gyvenimą	Bent 15 tūkst. asmenų per metus sudaryti galimybes plėtoti kompetencijas, įtraukiant valstybės ir savivaldybių vykdomas suaugusiųjų švietimo finansavimo priemones į individualių mokymosi paskyrų sistemą ir įdiegiant tvarų biudžeto lėšomis grįstą sistemos finansavimo modelį	–	2023 (4); 2020 (2); 2019 (2)	2
5.		Sukurti ir įgyvendinti mikrokredencialų (mažos trukmės mokymo programų) sistemos veikimą ir kokybę užtikrinantį reglamentavimą, sudarantį sąlygas kaupti ir pripažinti įgytų kompetencijų rezultatus	–	2020 (2); 2019 (2)	2
6.	Siekiant ilgalaikės priežiūros paslaugas organizuoti, teikti ir finansuoti vieno langelio principu, parengti ir priimti teisės aktus, reglamentuojančius integruotą ilgalaikės priežiūros paslaugų teikimo modelio įgyvendinimą		–	2024 (1); 2023 (3); 2022 (3); 2019 (2)	2
7.	Sumažinti laukimo pas gydytojus eiles ir taip pagerinti sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą, didinti sergančiųjų lėtinėmis ligomis priežiūros kokybę		PS	2024 (3); 2023 (1); 2023 (3); 2022 (3); 2020 (1); 2019 (2)	2
8.	Mažinti prevencinėmis priemonėmis išvengiamą mirtingumą – skatinti gyventojus aktyviau dalyvauti prevencinėse programose ir didinti sveikatos raštingumą		PS	2024 (3); 2023 (3); 2022 (3)	2
9.	Didinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę diegiant inovatyvius ligų diagnostikos ir gydymo sprendimus		–	2024 (4); 2020 (1); 2019 (2)	2

Reformos ar investicijos pavadinimas			EGADP / PS	KŠSR*	Bendrieji ES prioritetai**
10.	Stiprinti gyventojų psichikos sveikatą – didinti visuomenės psichologinį atsparumą ir psichikos sveikatos raštingumą, plėtoti bendruomenines ir nemedikamentines psichikos sveikatos priežiūros paslaugas		PS	2024 (3); 2023 (3); 2022 (3); 2020 (1); 2019 (2)	2
11.	Siekiant pagerinti Lietuvos aukštojo mokslo kokybę, atnaujinti išorinio aukštųjų mokyklų vertinimo modelį		–	2024 (4); 2020 (2); 2019 (2)	2
Socialinė apsauga					
1.	Socialinio būsto prieinamumas	Nustatyti socialinio būsto kokybės reikalavimus, peržiūrėti valstybės iš dalies kompensuojamų būsto kreditų, vertinamų pajamų ir turto dydžius, siekiant gerinti paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti sąlygas ir didinti paramos teikimo taiklumą	–	2023 (3); 2022 (3)	2
2.		Plėsti socialinio būsto fondą asmenims su negalia ir gausioms šeimoms – būstu papildomai aprūpinti ne mažiau kaip 25 proc. jo laukiančių asmenų ir šeimų	PS	2023 (3); 2022 (3)	2
3.	Nustatyti, diegti, taikyti, palaikyti ir prižiūrėti socialinių paslaugų kokybės reikalavimus		PS	2024 (3); 2023 (3); 2022 (3)	2
4.	Tobulinti užimtumo rėmimo priemonių įgyvendinimą (ypač skatinti kvalifikacijų ir kompetencijų įgijimą) ir plėtoti regioninių karjeros centrų tinklą visoje šalies teritorijoje		EGADP, PS	2024 (3); 2024 (4); 2023 (1); 2023 (3); 2022 (3); 2020 (2); 2019 (2)	2
5.	Didinti nedarbo draudimo išmokų trukmę priešpensinio amžiaus asmenims, šių išmokų sąsają su socialinio draudimo įmokomis ir jų taiklumą		–	2024 (1); 2020 (2)	2
6.	Didinti socialinio draudimo pensijų pakeitimo normas, atsižvelgiant į socialiai ir ekonomiškai tvarų Socialinio draudimo rezervinio fondo augimo tempą bei dydį, ir parengti bei priimti reikiamus šių pensijų indeksavimo tvarkos pakeitimus		–	2024 (1); 2024 (3)	2
7.	Įgyvendinti antrosios pensijų kaupimo pakopos pertvarką: užtikrinti savanorišką įsitraukimą, didesnę sistemos lankstumą ir patrauklumą, darbdavių dalyvavimą, subalansuoti finansines paskatas, užtikrinti galimybę nutraukti kaupimą, kai jis tampa apsunkintas ar betikslis		–	2024 (1); 2024 (3)	2

Reformos ar investicijos pavadinimas		EGADP / PS	KŠSR*	Bendrieji ES prioritetai**	
8.	Pakeisti socialinių išmokų bazinių dydžių indeksavimo tvarką, siekiant užtikrinti, kad ji atspindėtų kainų ir vidutinio darbo užmokesčio pokyčius	–	2024 (1); 2020 (2); 2019 (1)	2	
9.	Parengti ir priimti Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo pakeitimo įstatymo projektą, kuriuo būtų skatinama paramos gavėjų motyvacija įsidarbinti ir išlikti aktyvioje darbo rinkoje, sudarytos palankesnės sąlygos gauti paramą vienišiams tėvams, vaikams (asmenims) su negalia, taip pat peržiūrėti turto vertinimo kriterijai	–	2024 (1); 2020 (2); 2019 (1)	2	
10.	Sustiprinti darbuotojų, ypač dirbančių skaitmeninėse darbo platformose, teisių apsaugą ir automatizuotų darbuotojų stebėsenos sistemų bei sprendimų priėmimo sistemų skaidrumą	–	–	2	
11.	Mažinti vaikų socialinę atskirtį per Vaiko garantijų sistemą, plėtojant paslaugas vaikams, galimai patyrusiems seksualinį smurtą, vaikams, kuriems būdingas aukštos rizikos elgesys, vaikams vaikų socializacijos centre ir vaikams, turintiems negalią ir (ar) raidos sutrikimų	PS	2023 (1); 2023 (3); 2022 (3)	2	
Valstybės valdymas					
1.	Skaitmeninimas	Įveikinti hibridinės debesijos modelį ir sukurti saugią IT infrastruktūrą paslaugoms skaitmeninėje erdvėje teikti	EGADP	2023 (1); 2020 (3)	1; 2
2.		Užtikrinti E. kultūros platformoje prieinamų skaitmeninių kultūros išteklių įvairovę, atsinaujinimą, jų panaudojimą įvairiose srityse, ypač turizmo, taip pat formaliajame ir neformaliajame švietime, praturtinant ugdymo turinį ir pasiūlant švietimo sistemos dalyviams inovatyvius mokymo ir mokymosi būdus	EGADP	2023 (1); 2020 (2); 2020 (3); 2019 (2)	–
3.		Kurti pažangias ir skaitmenizuotas teises paslaugas	EGADP	2023 (1); 2020 (3)	–
4.		Įgyvendinti duomenų valdysenos reformą, siekiant sudaryti sąlygas gerinti viešojo valdymo sprendimų kokybę ir padidinti viešojo sektoriaus duomenų pakartotinio naudojimo bei mainų efektyvumą	EGADP	2023 (1); 2020 (3)	1; 2
5.		Padidinti aplinkos monitoringo sistemos ir taršos prevencijos procesų efektyvumą – supaprastinti procesus, užtikrinant veiksmingą duomenų prieinamumą ir integraciją tarp visuomenės, verslo, savivaldos ir valstybės institucijų, ir juos skaitmenizuoti	PS	2024 (4)	1

Reformos ar investicijos pavadinimas			EGADP / PS	KŠSR*	Bendrieji ES prioritetai**
6.	Įgyvendinti funkcinų zonų strategijas		PS	2024 (3)	–
7.	Stiprinti žmogaus teisių ir laisvių apsaugą bei užtikrinti veiksmingą jų gynybą		–	–	–
8.	Diegti modernią, paveikią ir atvirą baudų vykdymo sistemą, gerinant infrastruktūrą, personalo darbo sąlygas bei nuteistųjų resocializaciją		EGADP	2023 (1); 2023 (3); 2022 (3); 2020 (3)	–
9.	Įgyvendinant Migracijos ir prieglobsčio paktą, reguliacinėmis ir investicinėmis priemonėmis didinti migracijos valdymo ir prieglobsčio sistemos efektyvumą ir užtikrinti tinkamas prieglobsčio prašytojų priėmimo sąlygas		PS	–	–
Ekonomikos augimas ir konkurencingumas					
1.	Aukštos pridėtinės vertės kūrimas	Siekiant didinti Lietuvos konkurencingumą globalioje talentų rinkoje, įstatymo lygmeniu reglamentuoti talentų ekosistemą	–	2024 (4); 2020 (2)	1; 2
2.		Tobulinti investicinę ir reguliacinę aplinką: <ul style="list-style-type: none">• atnaujinti Sumaniosios specializacijos koncepciją;• sukurti nuoseklią startuolių augimo ekosistemą;• pakeisti mokslo, technologijų, eksperimentinės plėtos ir inovacijų finansavimą reguliuojančius teisės aktus;• gerinti investicijų sąlygas ir supaprastinti statybų procesus stambaus projekto statusą turintiems projektams	EGADP, PS	2024 (4); 2023 (1); 2020 (3); 2019 (3)	1; 2
3.		Įgyvendinti naujus taikomuosius MTEP projektus, atitinkančius sumaniosios specializacijos prioritetus ir regionų poreikius, įtraukiant į veiklas ir verslo subjektus	PS	2024 (4); 2020 (3); 2019 (3)	2
4.		Formuoti nuoseklią kultūros ir kūrybinių industrijų sektoriaus ekosistemos vystymo praktiką: kurti tvarių ir tikslingų paslaugų bei paskatų sistemą, skatinti privačių investicijų augimą, socialinių inovacijų kūrimą, gebėjimų ir kompetencijų stiprinimą, užtikrinti tinkamą infrastruktūrą	PS	2024 (4); 2020 (3); 2019 (3)	–

Reformos ar investicijos pavadinimas			EGADP / PS	KŠSR*	Bendrieji ES prioritetai**
5.	Infrastruktūros plėtra	Baigti įgyvendinti „Via Baltica“ kelio A5 Kaunas–Marijampolė–Suvalkai rekonstrukciją, atlikti „Via Baltica“ magistralinių kelių A8, A10, A17 inžinerinės infrastruktūros planų teritorijų planavimo procedūras ir pradėti žemės paėmimo visuomenės poreikiams procedūras	PS	–	–
6.		Plečiant itin spartaus plėtojamosios ryšio aprėptį šalyje, suprojektuoti bent penkių Lietuvos apskričių teritorijoje reikalingą mobiliojo ryšio infrastruktūrą ir jai funkcionuoti reikalingą infrastruktūrą	–	2020 (3)	1
Klimato kaita ir tvarumas					
1.	AEI gamyba ir naudojimas	Didinti AEI dalį, užtikrinant jų integraciją į elektros tinklus	PS	2023 (4); 2022 (4); 2020 (3); 2019 (3)	1
2.		Įgyvendinti priemonės, didinančias AEI naudojimą šilumos ir vėsumos gamybai, CŠVT sektoriuje	PS	2023 (4); 2022 (4); 2020 (3); 2019 (3)	1
3.	Energetinis efektyvumas	Įgyvendinti priemonės, didinančias centralizuoto šilumos, karšto vandens ir vėsumos tiekimo sistemų energijos vartojimo efektyvumą	PS	2023 (4); 2022 (4); 2019 (3)	1
4.		Įgyvendinti energijos vartojimo efektyvumą didinančias priemones viešuosiuose centrinės valdžios pastatuose, individualiuose gyvenamuosiuose namuose ir įmonėse	PS	2023 (4); 2022 (4); 2019 (3)	1
5.		Siekiant iki 2050 m. sukurti nuo iškastinio kuro nepriklausomą ir neutralų klimatui pastatų sektorių, patvirtinti Nacionalinį pastatų renovacijos planą, numatantį sistemingą esamų pastatų renovacijos proveržį	–	2023 (4)	1
6.		Bendradarbiaujant su mokslo, verslo, nekilnojamojo turto vystytojų, valstybės ir savivaldos institucijų, visuomenės ir kitų interesų grupių atstovais, suformuoti ilgalaikę ir nuoseklią bendrą kokybiško būsto prieinamumo didinimo Lietuvoje politiką	–	2023 (4); 2022 (4)	–

Reformos ar investicijos pavadinimas			EGADP / PS	KŠSR*	Bendrieji ES prioritetai**
7.	Tvarus ir AEI naudojantis transportas	Įgyvendinti degalų iš AEI gamybos priemonės ir plėtoti jų panaudojimo infrastruktūrą transporto sektoriuje	EGADP	2023 (1); 2023 (4); 2022 (4); 2020 (3); 2019 (3)	1
8.		Siekiant mažinti neigiamą poveikį aplinkai, elektrifikuoti Vilniaus geležinkelių mazgą ir geležinkelio liniją Kaišiadorys–Klaipėda, padidinti elektrifikuotų Lietuvos geležinkelių tinklą nuo 7,97 iki 32 proc. viso geležinkelių tinklo	PS	2023 (4); 2022 (4); 2020 (3); 2019 (3)	1
9.		Integruojantis į ES krovinių ir keleivių vežimo rinkas, įgyvendinti „Rail Baltica“ projektą ir pasiekti projekto techninį progresą iki 34 proc. 2028 m. bei užbaigti 114 km geležinkelio kelio atkarpos įrengimą ruože Kaunas–Panevėžys	PS	–	1
10.		Plėtoti alternatyviųjų degalų (elektros, vandenilio, biometano) įkrovimo ir pildymo infrastruktūrą – užtikrinti, kad bus įrengta 4 000 viešai prieinamų įkrovimo prieigų, 3 vandenilio ir 10 biometano papildymo punktų bei išvystyta visuose transporto sektoriuose reikalinga elektros tiekimo infrastruktūra	EGADP	2023 (4); 2022 (4); 2020 (3); 2019 (3)	1
11.		Padidinti šalyje pirmą kartą registruojamų transporto priemonių, varomų alternatyviaisiais degalais, dalį nuo 10 iki 15 proc.	EGADP	2023 (4); 2022 (4); 2020 (3); 2019 (3)	1
12.		Išvystyti naują alternatyviojo kuro infrastruktūrą Klaipėdos valstybiniame jūrų uoste – įrengti vandenilio gavybos ir tiekimo infrastruktūrą ir elektros tiekimo laivams nuo kranto stoteles	EGADP	2023 (4); 2022 (4); 2020 (3); 2019 (3)	1
13.		Plėtoti dviračių takų tinklą – įrengti arba rekonstruoti 300 km dviračių ir pėsčiųjų takų	PS	2023 (4); 2020 (3)	1
14.	Siekiant klimato neutralumo tikslų, skatinti Lietuvos pramonės technologinį atnaujinimą, t. y. pramonės dekarbonizaciją		–	2023 (4)	1
15.	Įdiegti kelių rinkliavos sistemą („e-tolling“) pritaikant principus „naudotojas moka“ ir „teršėjas moka“		PS	2023 (4); 2022 (4); 2019 (3)	1
16.	Tobulinti teisinį reglamentavimą ir sukurti finansinių paskatų mechanizmus, užtikrinančius efektyvesnę atliekų prevenciją ir tvarkymą, antrinių žaliavų atgavimą		PS	2024 (4)	1

Reformos ar investicijos pavadinimas			EGADP / PS	KŠSR*	Bendrieji ES prioritetai**
17.	Sukurti paveikesnę taršos prevencijos ir kontrolės sistemą ūkinės veiklos sukeliamai aplinkos taršai veiksmingiau mažinti: numatyti ekonominių sankcijų už aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą proporcingą susiejimą su pažeidimų mastu, įpareigoti pramonės įmones diegti žaliąsias inovacijas (inovacijas su aplinkosaugine dimensija) ir modernias taršos mažinimo technologijas		–	–	1
Nacionalinis saugumas					
1.	Gynybos pajėgumų plėtra	Išvystyti Nacionalinę pėstininkų diviziją ir ją įgalinančius kariuomenės vienetus, aprūpinant juos ginkluote, infrastruktūra ir amunicija	–	–	4
2.		Išvystyti būtinąją infrastruktūrą Vokietijos brigadai priimti Lietuvoje	–	–	4
3.		Stiprinti Lietuvos gynybos pramonę ir skatinti mokslinę-technologinę pažangą gynybos srityje	–	–	4
4.		Stiprinti visuomenės pasirengimą visuotinei gynybai ir atsparumą grėsmėms	–	–	4
5.	Energetinis saugumas	Užbaigti elektros perdavimo tinklų infrastruktūros plėtrą įgyvendinant sinchronizacijos projektą, įskaitant „Harmony Link“ statybą	PS	2023 (4); 2019 (3)	3
6.		Stiprinti Lietuvos ir Latvijos tarp sisteminį pjūvį (teritorijų planavimo procedūros ir projektavimo darbai)	PS	2023 (4); 2019 (3)	1; 3
7.		Įgyvendinti energetikos sistemos atsparumo didinimo projektus strateginiuose energetikos objektuose	PS	2023 (4)	3

Pastabos:

* Visas KŠSR sąrašas su tiksliais pavadinimais pateiktas **2 priede**. Į **7 lentelę** neįtrauktos KŠSR 2022 (2), 2023 (2) ir 2024 (2) (dėl Lietuvos įgyvendinamų veiksmų užtikrinant sklandų EGADP ir Sanglaudos politikos programų įgyvendinimą žr. **2.2 poskyrio „KŠSR Lietuvai įgyvendinimas“** dalį „Ekonominė ir finansų politika“); KŠSR 2019 (1) ir 2022 (1) (šios KŠSR įgyvendinamos pagal NKL planą ir formuojant nacionalinį biudžetą).

** Visas bendrųjų ES prioritetų sąrašas su tiksliais pavadinimais pateiktas **3 pav. Bendrieji ES prioritetai**

2.5. Investicijų poreikiai

8 lentelėje pristatomi į 2025–2029 m. įgyvendinti numatytų reformų ir investicijų apimtį nepatenkantys papildomi investicijų poreikiai šiose srityse: bendrųjų ES prioritetų; Lietuvos konkurencingumo didinimo globalioje žinių ir talentų ekonomikoje. Šioje lentelėje pateikiami ateityje planuojami investicijų reikalaujantys pokyčiai ir veiksmai.

8 lentelė. Investicijų poreikiai siekiant bendrųjų ES prioritetų ir kitų Lietuvai bei ES svarbių tikslų

Prioritetai	Investicijų poreikiai
<p>Sąžininga žaliaji ir skaitmeninė pertvarka, be kita ko, Reglamente (ES) 2021/1119 išdėstyti poveikio klimatui tikslai</p>	<p>Lietuva yra įsipareigojusi iki 2030 m. sumažinti išmetamų ŠESD kiekį bent 70 proc., palyginti su 1990 m. lygiu, o iki 2050 m. tapti klimatui neutralia ekonomika. Žaliaji pertvarka numatoma daugelyje sektorių – strateginiai dokumentai, tokie kaip Valstybės pažangos strategija „Valstybės ateities vizija „Lietuva 2050“ (toliau – Strategija „Lietuva 2050“) ir Nacionalinė energetinės nepriklausomybės strategija, numato sparčią atsinaujinančių energijos šaltinių plėtrą, pramonės ir kitų sektorių elektrifikaciją, energetinio efektyvumo didinimą transporto ir pastatų sektoriuose.</p> <p>Nacionalinėje klimato kaitos darbotvarkėje nustatyti Lietuvos klimato kaitos valdymo politikos tikslai ir uždaviniai: trumpalaikiai iki 2030 m., vidutinės trukmės iki 2040 m. ir ilgalaikiai iki 2050 m. Jie apima tiek klimato kaitos švelninimo, tiek prisitaikymo prie jos padarinių sritis. Šiems tikslams pasiekti reikalingos reikšmingos investicijos, pavyzdžiui, į žaliosios elektros energijos ir sintetinių degalų gamybą, netaršų transportą, pažangias taršos mažinimo technologijas pramonėje, duomenų centrų plėtrą, viešojo transporto tinklo stiprinimą bei sektorių dekarbonizavimą.</p> <p>Įgyvendinant Energijos vartojimo efektyvumo direktyvoje ir Pastatų energinio naudingumo direktyvoje numatytus įsipareigojimus, Lietuvoje augs investicijų poreikis pastatų renovacijai įgyvendinti ir energijos suvartojimui mažinti viešuosiuose, gyvenamuosiuose ir kituose pastatuose. Šiuo metu rengiamas ir Socialinis klimato planas, kurio tikslas – mažinti žaliosios pertvarkos priemonių socialinį-ekonominį poveikį pažeidžiamiausiems namų ūkiams bei labai mažoms įmonėms.</p> <p>Investicijų poreikis numatomas ir siekiant kitų svarbių ES tikslų:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Investicijos į biologinės įvairovės apsaugą ir ekosistemų atkūrimą – remdamasi Reglamentu (ES) 2024/1991 dėl gamtos atkūrimo, Lietuva rengia Gamtos atkūrimo planą, kuris apims natūralių buveinių, miškų, žemės ūkio ir miesto ekosistemų būklės atkūrimo bei apdulkintųjų populiacijų gausinimo priemones. Iki 2030 m. atkūrimo priemonės turės apimti bent 30 proc. visų blogos būklės buveinių. • Investicijos į geros vandens telkinių būklės pasiekimą – pagal ES vandens politikos direktyvą 2000/60/EB ir Nacionalinį vandenų srities 2022–2027 metų planą, iki 2027 m. būtina pasiekti gerą vandens telkinių ekologinę būklę. • Investicijos į žiedinės ekonomikos plėtrą – siekiant užtikrinti antrinių žaliavų paklausą ir mažinti priklausomybę nuo išteklių rinkų, numatomos investicijos į plastiko, tekstilės, maisto ir žaliųjų atliekų perdirbimo infrastruktūrą. • Investicijos į žaliųjų inovacijų ir modernių taršos mažinimo technologijų diegimą pramonėje – remdamasi atnaujintomis ES direktyvomis, Lietuva iki 2027 m. įpareigos visas pramonės įmones įdiegti aplinkosaugos vadybos sistemas, o iki 2030 m. jose numatyti pertvarkos planus, kurie bus įgyvendinami iki 2050 m.

	<p>Be to, Lietuva yra patvirtinusi Lietuvos Respublikos nacionalinį skaitmeninio dešimtmečio planą, kuriame įsipareigoja siekti ES skaitmeninių tikslų. Šiems tikslams įgyvendinti prireiks investicijų į švietimą (ypač mokytojų ir mokinių skaitmeninių įgūdžių stiprinimą), skaitmeninę infrastruktūrą, kibernetinį saugumą, viešųjų paslaugų skaitmeninimą, duomenų valdymą ir jų pakartotinį naudojimą bei kitas sritis.</p>
Socialinis ir ekonominis atsparumas, įskaitant Europos socialinių teisių ramstį	<p>Strategijoje „Lietuva 2050“ numatyti socialinės politikos tikslai daugiausia yra susiję su sveikatos, socialinės apsaugos ir švietimo sistemų stiprinimu, taip pat demografijos keliamais iššūkiais darbo rinkoje ir kitose srityse. Siekiant sustiprinti sveikatos apsaugos sistemą, numatoma investuoti į sveikatos priežiūros sistemos atsparumo didinimą, sveikatos priežiūros specialistų trūkumo mažinimą ir kvalifikacijos kėlimą, didesnę sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą, sveikos gyvensenos skatinimą. Socialinės apsaugos srityje investicijų prireiks plėtojant socialinių paslaugų prieinamumą, kuriant ir tobulinant paskatas įtraukti vyresnio amžiaus asmenis į darbo rinką. Švietimo sektoriuje pagrindinis prioritetas – užtikrinti kokybišką ir prieinamą ugdymą. Bus sprendžiamas pedagogų trūkumo iššūkis ir investuojama į jų kompetencijų tobulinimą. Taip pat numatoma plėtoti mokymosi visą gyvenimą sistemą, skaitmeninių įgūdžių tobulinimo priemones, didinti aukštojo mokslo finansavimą, įskaitant investicijas į kokybiškas doktorantūros studijas ir socialines doktorantų garantijas. Bus skatinamas taikomųjų MTEP įgyvendinimas, įtraukiant verslo subjektus ir stiprinant mokslo ir verslo bendradarbiavimą.</p> <p>Siekiant sustiprinti ekonominį atsparumą, numatomos investicijos į strateginių priklausomybių mažinimą, nacionalinės pramonės vystymą ir kritinės infrastruktūros, siejančios Lietuvą su tarptautiniais partneriais, plėtrą. Taip pat siekiama kurti žiniomis bei pažangiomis technologijomis grįstą ekonomiką, kurią įgalintų bendradarbiavimas su aukštojo mokslo institucijomis inovacijų kūrimo srityje ir integracija į pasaulines vertės grandines.</p>
Energetinis saugumas	<p>Energetinės sistemos transformacija, įtvirtinta Nacionalinėje energetinės nepriklausomybės strategijoje, numato kryptingas ir didelio masto investicijas į švarios energijos gamybos, kaupimo ir paskirstymo sprendimus. Siekiant 2030 m. pasigaminti visą reikiamą elektros energijos kiekį šalies viduje, numatoma toliau investuoti į saulės energijos bei sausumos ir jūrinio vėjo elektrinių plėtrą.</p> <p>Taip pat numatoma plėtoti energijos kaupimo technologijas ir didinti paklausos lankstumą, siekiant užtikrinti sistemos patikimumą ir efektyvų energijos vartojimą. Investicijų poreikis ir inovatyvūs technologiniai sprendimai, tokie kaip mažieji branduoliniai reaktoriai, žaliojo vandenilio gamyba ir eksportas per planuojamą Šiaurės ir Baltijos šalių vandenilio koridorį.</p>
Gynybos pajėgumų plėtra	<p>2025 m. sausį Valstybės gynybos taryba išreiškė siekį 2026–2030 m. gynybai skirti 28 mlrd. eurų, tai sudarytų po 5–6 proc. BVP kasmet. Padidėjusio finansavimo prioritetą – Nacionalinės divizijos formavimas, apimantis sunkiosios ginkluotės, oro gynybos ir kitų divizijų įgalinančių pajėgumų ir jiems reikalingos infrastruktūros plėtrą bei amunicijos rezervų kaupimą. Taip pat būtų stiprinamas NATO įsipareigojimų įgyvendinimas per regioninius gynybos planus. Šios priemonės reikšmingai padidins investicijų poreikį gynybos pajėgumams stiprinti.</p>

	<p>Strategijoje „Lietuva 2050“ taip pat numatytas visuotinės gynybos modelio sukūrimas per artimiausią dešimtmetį, apimantis tiek karines, tiek nekarines priemones. Šis modelis įvardijamas kaip esminė sąlyga ilgalaikiam valstybės saugumui užtikrinti.</p>
<p>Lietuvos konkurencingumo didinimas globalioje žinių ir talentų ekonomikoje*</p>	<p>Strategijoje „Lietuva 2050“ numatyta, kad Lietuvos ekonomikos konkurencingumas ir tvarumas ateityje remsis gebėjimu paversti žinias, įgūdžius ir technologijas į pasaulyje paklausias inovacijas bei unikalius produktus ar paslaugas. Šiai ambicijai įgyvendinti investicijų poreikis numatomas trijose esminėse srityse:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mokslo ir inovacijų kūrimas bei įsitvirtinimas pasaulinėse vertės grandinėse, ypač vystant kritines ir lūžio technologijas, kuriančias pagrindą naujiems produktams ir paslaugoms; • tvari ekonomikos plėtra, grindžiama socialiniu teisingumu, ekologiniu atsakingumu ir išteklių tausoju; • talentų ekosistemos stiprinimas kuriant patrauklią aplinką aukštos kvalifikacijos specialistams, pritraukiant ir išsaugant talentus ir sudarant sąlygas kūrybiniam, technologiniam bei moksliniam potencialui augti. <p>Lietuva taip pat plėtos socialines inovacijas, pasitelkdama kultūros ir kūrybos sektoriaus potencialą, taps eksperimentams ir inovacijoms atvira erdve, o ilgainiui – viena konkurencingiausių inovacijų ekosistemų regione. Šios kryptys neatsiejamos nuo konkurencingos mokslo ir inovacijų sistemos stiprinimo, subalansuotos teritorinės plėtros ir aktyvaus prisidėjimo prie ES bendrosios rinkos gilinimo, siekiant technologinio proveržio Europos lygmeniu.</p>

Pastaba: * Pagal Reglamento 13 straipsnį konkurencingumo didinimas nėra bendrasis ES prioritetas. Šis prioritetas įtrauktas į 8 lentelę dėl svarbos Lietuvai.

Šaltiniai

AM, 2025. 2024 metų veiklos ataskaita. *Aplinkos ministerija*. Prieiga internete:

<https://am.lrv.lt/public/canonical/1742983787/15354/AM%202024%20m.%20veiklos%20ataskaita.docx>

EIM, 2025. 2024 metų veiklos ataskaita. *Ekonomikos ir inovacijų ministerija*. Prieiga internete:

<https://eimin.lrv.lt/public/canonical/1742475325/5501/EIM%202024%20met%C5%B3%20ataskaita-tvarkytas.docx>

EM, 2024. 2023 metų veiklos ataskaita. *Energetikos ministerija*. Prieiga internete:

<https://enmin.lrv.lt/media/viesa/saugykla/2024/3/oQFQTZOXjKM.pdf>

EM, 2025. 2024 metų veiklos ataskaita. *Energetikos ministerija*.

FM, 2025. 2024 metų veiklos ataskaita. *Finansų ministerija*.

Higienos institutas, 2024. Savižudybių statistikos tendencijos Lietuvoje. Prieiga internete:

https://www.hi.lt/uploads/Institutas/statistika/Savizudybiu_statistika_Lietuvoje.pdf

Investuok Lietuvoje, 2025. 2024 m. tiesioginių užsienio investicijų fronte: pasiektas rekordas, bet auga konkurencija. Prieiga internete: <https://investlithuania.com/lt/naujienos/2024-m-tiesioginiu-uzsienio-investiciju-fronte-pasiektas-rekordas-bet-auga-konkurencija/>

KAM, 2025a. 2024 metų veiklos ataskaita. *Krašto apsaugos ministerija*.

KAM, 2025b. Gynybos biudžetas. *Krašto apsaugos ministerija*. Prieiga internete: <https://kam.lt/faktai-ir-skaiciai/gynybos-biudzetas/>

Lietuvos bankas, 2025. Lietuvos ekonomikos apžvalga, 2025 m. kovas. Prieiga internete:

https://www.lb.lt/uploads/publications/docs/50966_9295b7ee0b44bd629dcad1cd49fc7867.pdf

Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatymas, 2024. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.5901/asr>

Litgrid, 2025a. „Litgrid“: Lietuvoje jau veikia daugiau kaip 4 GW saulės ir vėjo elektrinių. Prieiga

internetu: <https://www.litgrid.eu/index.php/naujienos/naujienos/litgrid-lietuvoje-jau-veikia-daugiau-kaip-4-gw-saules-ir-vejo-elektriniu/36110>

Litgrid, 2025b. Elektros gamybos ir vartojimo balanso duomenys. Prieiga internete:

<https://www.litgrid.eu/index.php/sistema/elektros-energetikos-sistemos-informacija/elektros-gamybos-ir-vartojimo-balanso-duomenys/2287>

LRV, 2022. 2022–2030 metų regionų plėtros programa. *Lietuvos Respublikos Vyriausybė*. Prieiga

internetu: https://vrm.lrv.lt/uploads/vrm/documents/files/LT_versija/Regionu%20politika/RPP_2022-04-22.pdf

NVSC, 2024. Tuberkuliozės situacija Lietuvoje 2023 m. *Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos*. Prieiga internete: <https://nvsc.lrv.lt/lt/uzkreciamuju-liqu-valdymas/uzkreciamosios-ligos/tuberkulioze/pasauline-tuberkuliozes-diena/tuberkuliozes-situacija-lietuvoje-2022-m/>

OSP, 2023. Verslas Lietuvoje (2023 m. leidimas). *Oficialiosios statistikos departamentas*. Prieiga internete: <https://osp.stat.gov.lt/verslas-lietuvoje-2023/infliacija>

OSP, 2025. Nacionalinio pažangos plano rodiklių stebėsena. *Oficialiosios statistikos departamentas*. Prieiga internete: <https://osp.stat.gov.lt/nacionalinio-pazangos-plano-rodikliai>

OSP, n. d. – a. Kelių eismo įvykiuose sužeistųjų ir žuvusiųjų skaičius. *Oficialiosios statistikos departamentas*. Prieiga internete: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=52b746af-9995-4168-8d27-1865a4ba4076#/>

OSP, n. d. – b. Užimtumo lygis. *Oficialiosios statistikos departamentas*. Prieiga internete: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>

OSP, n. d. – c. Vidutinės mėnesinės valstybinio socialinio draudimo senatvės pensijos ir vidutinio mėnesinio neto darbo užmokesčio santykis. *Oficialiosios statistikos departamentas*. Prieiga internete: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=cbaea5c3-3aec-487d-b88a-559e9d12713f#/>

SADM, 2025. 2024 metų veiklos ataskaita. *Socialinės apsaugos ir darbo ministerija*. Prieiga internete: https://socmin.lrv.lt/public/canonical/1742192853/4499/2025+03+06_SADM_Veiklos+ataskaita+2024.pdf

SAM, 2025. 2024 metų veiklos ataskaita. *Sveikatos apsaugos ministerija*.

SM, 2025. 2024 metų veiklos ataskaita. *Susisiekimo ministerija*. Prieiga internete: [https://sumin.lrv.lt/public/canonical/1741161953/13137/SM+VEIKLOS+ATASKAITA+U%C5%BD+2024+M.\(1\).docx](https://sumin.lrv.lt/public/canonical/1741161953/13137/SM+VEIKLOS+ATASKAITA+U%C5%BD+2024+M.(1).docx)

ŠMSM, 2024. Naujais mokslo metais didės pedagogų darbo užmokestis, mokinius ir studentus kvies nauji centrai. *Švietimo, mokslo ir sporto ministerija*. Prieiga internete: <https://smsm.lrv.lt/lt/naujienos-1/pranesimai-ziniasklaidai-1/naujais-mokslo-metais-dides-pedagogu-darbo-uzmokestis-mokinius-ir-studentus-kvies-nauji-centrai/>

ŠMSM, 2025. 2024 metų veiklos ataskaita. *Švietimo, mokslo ir sporto ministerija*. Prieiga internete: <https://smsm.lrv.lt/public/canonical/1740984390/6454/Švietimo,%20mokslo%20ir%20sporto%20ministerijos%202024%20m.%20veiklos%20ataskaita.pdf>

VDA, 2024. Spaudos konferencijoje pristatyti 2023 m. pagrindiniai šalies rodikliai. *Valstybės duomenų agentūra*. Prieiga internete: <https://vda.lrv.lt/lt/naujienos/spaudos-konferencijoje-pristatyti-2023-metu-pagrindiniai-salies-rodikliai/>

VRM, 2025. 2024 metų veiklos ataskaita. *Vidaus reikalų ministerija*. Prieiga internete: https://vrm.lrv.lt/public/canonical/1741597782/9057/000.VRM.2024%20m.veiklos_ataskaita.SUDERINTA.pdf

MAKROEKONOMINĖS PRIELAIIDOS. GRYNŲJŲ IŠLAIDŲ PLANĄ ATITINKANTI FISKALINĖ PROJEKCIJA

9 lentelė. Makroekonominis scenarijus, atitinkantis fiskalinį įsipareigojimą

		ESS kodas	2024 mlrd. eurų	2024 augimo tempas	2025 augimo tempas	2026 augimo tempas	2027 augimo tempas	2028 augimo tempas	2029 augimo tempas
1	Realus BVP*	B.1*g		2,7	2,8	2,9	2,6	2,3	2,0
2	BVP defliatorius			2,8	3,4	2,8	2,6	2,5	2,5
3	Nominalus BVP*	B.1*g	77,9	5,6	6,3	5,8	5,3	4,8	4,5
	Realaus BVP komponentai	ESS kodas	mlrd. eurų	augimo tempas	augimo tempas	augimo tempas	augimo tempas	augimo tempas	augimo tempas
4	Privataus vartojimo išlaidos	P.3		3,6	3,6				
5	Valdžios sektoriaus vartojimo išlaidos	P.3		1,3	0,1				
6	Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas	P.51		-1,3	5,2				
7	Atsargų pokyčiai ir vertybių įsigijimas atėmus pardavimus / perleidimus (proc. BVP)	P.52+P.53							
8	Prekių ir paslaugų eksportas	P.6		0,3	3,5				
9	Prekių ir paslaugų importas	P.7		0,5	4,3				
	Įtaka realaus BVP augimui								
10	Galutinė vidaus paklausa			1,9	3,2				
11	Atsargų pokyčiai ir vertybių įsigijimas atėmus pardavimus / perleidimus	P.52+P.53		0,9	0,0				
12	Prekių ir paslaugų balansas	B.11		-0,1	-0,4				
	Defliatoriai ir SVKI			augimo tempas	augimo tempas	augimo tempas	augimo tempas	augimo tempas	augimo tempas
13	Privataus vartojimo defliatorius			0,8	3,3				
14	SVKI			0,9	3,3				
15	Valdžios sektoriaus vartojimo defliatorius			10,6	10,5				
16	Investicijų defliatorius			2,2	2,3				
17	Eksporto kainų defliatorius (prekės ir paslaugos)			0,8	1,2				
18	Importo kainų defliatorius (prekės ir paslaugos)			-1,5	1,2				
	Darbo rinka	ESS kodas	lygis	augimo tempas	augimo tempas	augimo tempas	augimo tempas	augimo tempas	augimo tempas
19	Užimtumas (1 000 asmenų, nacionalinės sąskaitos)		1501,4	1,7	0,3				

		ESS kodas	2024	2024	2025	2026	2027	2028	2029
			mlrd. eurų	augimo tempas	augimo tempas	augimo tempas	augimo tempas	augimo tempas	augimo tempas
20	Vidutinis per metus dirbtų valandų skaičius, tenkantis vienam užimtajam		1878,6	1,2	-0,1				
21	Realus BVP vienam užimtajam			1,0	2,5				
22	Realus BVP per darbo valandą			-0,2	2,6				
23	Atlygis darbuotojams (mlrd. eurų)		39,6	10,7	8,8				
24	Atlygis vienam darbuotojui (=23/19) (tūkst. eurų)		26,4	8,8	8,4				
				proc.	proc.	proc.	proc.	proc.	proc.
25	Nedarbo lygis			7,1	7,0				
	Potencialus BVP ir jo komponentai			augimo tempas	augimo tempas	augimo tempas	augimo tempas	augimo tempas	augimo tempas
26	Potencialus BVP			2,8	2,5	2,3	2,1	2,0	1,8
	Įtaka potencialiam augimui								
27	Darbas			1,2	0,7				
28	Kapitalas			1,7	1,7				
29	Bendras gamybos veiksnių našumas			-0,1	0,1				
				Proc. pot. BVP	Proc. pot. BVP	Proc. pot. BVP	Proc. pot. BVP	Proc. pot. BVP	Proc. pot. BVP
30	Produkcijos atotrūkis nuo potencialo*			-2,1	-1,8	-1,2	-0,8	-0,5	-0,3

Šaltiniai: VDA, Finansų ministerija.

Pastaba: 1, 3 ir 30 lentelės eilutėse esančios 2026–2029 m. rodiklių reikšmės perskaičiuotos pritaikius fiskalinės konsolidacijos multiplikatorių.

10 lentelė. Išorės prielaidos

			2024 m.	2025 m.	2026 m.	2027 m.	2028 m.	2029 m.
1	Trumpalaikės palūkanų normos	(%, metinis vidurkis)	–	–	–	–	–	–
2	Ilgalaikės palūkanų normos	(%, metinis vidurkis)	3,6	3,6	3,7	3,7	3,7	3,7
3	USD/EUR keitimo kursas	(metinis vidurkis)	1,08	1,06				
4	NV/EUR keitimo kursas (tik ne EZ valstybėms narėms)	(metinis vidurkis)	–	–				
5	Pasaulio realus BVP (išskyrus ES)	(augimo tempas)	3,6	3,6				
6	ES realus BVP	(augimo tempas)	1,0	1,4				
7	Pasaulio importo apimtis (išskyrus ES)	(augimo tempas)	–	–				
8	Naftos kainos	(„Brent“, USD/barelį)	79,7	74,4				

Šaltiniai: VDA, Finansų ministerija.

11 lentelė. Valdžios sektoriaus finansų projekcija, atitinkanti grynujų išlaidų planą

			2024	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	Pajamos	ESS kodas	mlrd. eurų	proc. BVP	proc. BVP	proc. BVP	proc. BVP	proc. BVP	proc. BVP
1	Gamybos ir importo mokesčiai	D.2	9,1	11,7	11,9				
2	Einamieji pajamų, turto ir kiti mokesčiai	D.5	8,4	10,8	11,0				
3	Socialinės įmokos	D.61	8,7	11,2	11,5				
4	Kitos einamosios pajamos	(P.11+P.12+P.131)+D.39+D.4+D.7	3,3	4,2	4,4				
5	Kapitalo mokesčiai	D.91	0,0	0,0	0,0				
6	Kitos kapitalo pajamos	D.92+D.99	0,5	0,7	0,8				
7	Bendrosios pajamos (=1+2+3+4+5+6)	TR	30,0	38,5	39,6				
8	Iš jų: pervedimai iš ES (sukauptos pajamos, ne grynieji pinigai)	D.7EU+D.9EU	1,0	1,3	2,2				
9	Bendrosios pajamos, išskyrus pervedimus iš ES (=7–8)		29,0	37,2	37,3				
10	p. m. diskrecinės pajamų priemonės (prieaugis, išskyrus ES finansuojamas priemonės)		0,2	0,2	0,1				
11	p. m. vienkartinės pajamos, įtrauktos į projekcijas (lygiai, išskyrus iš ES finansuojamas priemonės)		0,0	0,0	0,0				
	Išlaidos	ESS kodas	mlrd. eurų	proc. BVP	proc. BVP	proc. BVP	proc. BVP	proc. BVP	proc. BVP
12	Atlygis darbuotojams	D.1	9,1	11,6	11,4				
13	Tarpinis vartojimas	P.2	3,4	4,4	4,8				
14	Palūkanų išlaidos	D.41	0,6	0,8	1,0	1,2	1,3	1,3	1,4
15	Socialinės išmokos, išskyrus socialinius pervedimus natūra	D.62	10,2	13,1	14,1				
16	Socialiniai pervedimai natūra per rinkos gamintojus	D.632	1,9	2,4	2,3				
17	Subsidijos	D.3	0,3	0,3	0,3				
18	Kitos einamosios išlaidos	D.29+(D.4-D.41)+D.5+D.7+D.8	1,6	2,1	1,7				
19	Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas	P.51	3,3	4,2	4,8				
20	Iš jų: nacionalinėmis lėšomis finansuojamos viešosios investicijos		2,7	3,5	3,2	3,7	3,4	3,2	3,1
21	Kapitalo pervedimai	D.9	0,5	0,6	0,5				
22	Kitos kapitalo sąnaudos	P.52+P.53+NP	0,1	0,2	0,1				
23	Bendrosios išlaidos (=12+13+14+15+16+17+18+19+21+22)	TE	31,0	39,8	40,9				
24	Iš jų: pervedimais iš ES finansuojamos išlaidos (=8)	D.7EU+D.9EU	1,0	1,3	2,2				

			2024	2024	2025	2026	2027	2028	2029
25	Nacionalinėmis lėšomis finansuojamos išlaidos (=23–24)		30,0	38,5	38,7				
26	Bendrojo finansavimo išlaidos* nacionalinėmis lėšomis		0,1	0,2	0,2				
27	Ciklinio pobūdžio nedarbo išmokos		0,0	0,1	0,0				
28	Vienkartinės išlaidos, įtrauktos į projekcijas (lygiai, išskyrus ES finansuojamas priemones)		0,0	0,0	0,0				
29	Grynosios nacionalinėmis lėšomis finansuojamos pirminės išlaidos (prieš pajamų priemones) (=25–26–27–28–14)		29,2	37,4	37,4				
	Grynosios nacionalinėmis lėšomis finansuojamos pirminės išlaidos				augimo tempas	augimo tempas	augimo tempas	augimo tempas	augimo tempas
30	Grynųjų nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių išlaidų augimas				6,1	5,2	4,8	4,5	4,3
	Balansai	ESS kodas	mlrd. eurų	proc. BVP	proc. BVP	proc. BVP	proc. BVP	proc. BVP	proc. BVP
31	Grynasis skolinimas (+) / skolinimasis (–) (=7–23)	B.9	–1,0	–1,3	–1,3	–1,3	–1,3	–1,2	–1,4
32	Pirminis balansas (=31–14)	B.9–D.41p	–0,4	–0,5	–0,3	–0,1	0,0	0,1	0,0
	Koregavimas pagal ciklą			proc. BVP	proc. BVP	proc. BVP	proc. BVP	proc. BVP	proc. BVP
33	Struktūrinis balansas			–0,5	–0,6	–0,8	–0,9	–1,0	–1,1
34	Struktūrinis pirminis balansas			0,3	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3
	Skola		mlrd. eurų	proc. BVP	proc. BVP	proc. BVP	proc. BVP	proc. BVP	proc. BVP
35	Valdžios sektoriaus skola		30,0	38,5	41,0	42,5	43,5	43,7	43,2
36	Valdžios sektoriaus skolos pokytis		2,4	1,1	2,5	1,5	1,0	0,2	–0,5
37	Valdžios sektoriaus skolą lemiantys veiksniai								
38	Pirminis balansas (=minus 32)			0,5	0,3	0,1	0,0	–0,1	0,0
39	Sniego kamuolio efektas			–1,2	–1,3	–1,1	–0,9	–0,7	–0,5
40	Palūkanų išlaidos (=14)			0,8	1,0	1,2	1,3	1,3	1,4
41	Augimas			–1,0	–1,0	–1,1	–1,0	–0,9	–0,8
42	Infliacija			–1,0	–1,3	–1,1	–1,1	–1,1	–1,1
43	Skolos pokyčio tikslinimas (=36–38–39)			1,8	3,5	2,5	1,9	0,9	0,0
				proc.	proc.	proc.	proc.	proc.	proc.
44	Numanoma skolos palūkanų norma (=14 / SKOLA (t-1))			2,3	2,8	3,0	3,1	3,2	3,3

Šaltiniai: VDA, Finansų ministerija

Pastabos:

* Pagal 2021–2027 metų finansinę perspektyvą, nacionalinio bendrojo finansavimo lėšos apima 10 fondų (priemonių), kurie kartu sudaro bendro finansavimo išlaidas: Europos regioninės plėtros fondo, „Europos socialinio fondo +“, Sanglaudos fondo, Teisingos pertvarkos fondo, Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondo, Prieglobsčio,

migracijos ir integracijos fondo, Vidaus saugumo fondo, Sienų valdymo ir vizų politikos finansinės paramos priemonės, Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai, Europos infrastruktūros tinklų priemonės.

1. 2029 m. struktūrinis pirminis balansas nurodytas neįskaitant senėjimo kaštų.

2. Dėl apvalinimo bendros sumos gali nesutapti su detalizuotais duomenimis.

12 lentelė. Grynujų išlaidų planą atitinkančios valdžios sektoriaus skolos, balanso projekcijos ir pagrindinės jų prielaidos

			2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038
1	Valdžios sektoriaus skola	(proc. BVP)	38,5	41,0	42,5	43,5	43,7	43,2	42,9	42,8	43,0	43,5	44,1	44,9	45,9	47,0	48,4
2	Valdžios sektoriaus balansas	(proc. BVP)	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3	-1,2	-1,4	-1,5	-1,6	-1,9	-2,1	-2,3	-2,5	-2,7	-2,8	-3,0
3	Struktūrinis pirminis balansas (neįskaitant senėjimo kaštų)	(proc. BVP)	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
4	Ciklinė komponentė	(proc. BVP)	0,8	0,7	0,5	0,3	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5	Vienartinės priemonės	(proc. BVP)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6	Palūkanų išlaidos	(proc. BVP)	0,8	1,0	1,2	1,3	1,3	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,5	1,5	1,5	1,6	1,6
7	Ilgalaikės palūkanų normos	(proc.)	3,6	3,6	3,7	3,7	3,7	3,7	3,7	3,7	3,7	3,8	3,8	3,8	3,8	3,8	3,8
8	Trumpalaikės palūkanų normos	(proc.)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
9	Numanoma vidutinė palūkanų norma	(proc.)	2,3	2,8	3,0	3,1	3,2	3,3	3,4	3,4	3,4	3,5	3,5	3,6	3,6	3,6	3,6
10	Skolos pokyčio tikslinimas	(proc. BVP)	1,8	3,5	2,5	1,9	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
11	Potencialus BVP	(augimo tempas)	2,8	2,5	2,3	2,1	2,0	1,8	1,7	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,5	1,5	1,4
12	Realus BVP	(augimo tempas)	2,7	2,8	2,9	2,6	2,3	2,0	1,9	1,8	1,6	1,6	1,6	1,6	1,5	1,5	1,4
13	BVP defliatorius	(augimo tempas)	2,8	3,4	2,8	2,6	2,5	2,5	2,4	2,4	2,4	2,4	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3
14	Nominalus BVP	(augimo tempas)	5,6	6,3	5,8	5,3	4,8	4,5	4,3	4,3	4,0	4,0	4,0	3,9	3,8	3,8	3,7

Šaltiniai: VDA, Finansų ministerija

ES TARYBOS 2019–2024 M. KŠSR LIETUVAI

13 lentelėje pateikiamos 2019–2024 m. KŠSR Lietuvai, kurios, vadovaujantis 2024 m. EK Lietuvos analize³⁰, buvo vis dar aktualios (nėra įgyvendintos ar dėl pasikeitusių aplinkybių (pavyzdžiui, pasibaigus COVID-19 pandemijai, tapo nebeaktualios).

13 lentelė. ES Tarybos 2019–2024 m. KŠSR Lietuvai

2019 m.
<p>2019 (1) Gerinti mokestinių prievolių vykdymą ir plėsti mokesčių bazę pereinant prie šaltinių, kurių apmokestinimas mažiau kenkia augimui. Mažinti pajamų nelygybę, skurdą ir socialinę atskirtį, be kita ko, gerinant mokesčių ir socialinių išmokų sistemos struktūrą.</p> <p>2019 (2) Gerinti visų švietimo ir mokymo sistemos lygmenų, įskaitant suaugusiųjų mokymąsi, kokybę ir didinti jų efektyvumą. Gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, įperkamumą ir sistemos efektyvumą.</p> <p>2019 (3) Vykdam su investicijomis susijusią ekonominę politiką sutelkti dėmesį į inovacijas, energijos ir išteklių naudojimo efektyvumą, darnų transportą ir energijos jungtis, atsižvelgiant į regioninius skirtumus. Skatinti našumo augimą didinant viešųjų investicijų efektyvumą. Sukurti nuoseklią politikos priemonių sistemą, skirtą mokslo ir verslo bendradarbiavimui skatinti.*</p>
2020 m.
<p>2020 (1) Didinti sveikatos sistemos atsparumą, be kita ko, sutelkiant pakankamą finansavimą ir sprendžiant sveikatos priežiūros darbuotojų ir būtiniausių medicinos reikmenų trūkumo problemą. Gerinti sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą ir kokybę.*</p> <p>2020 (2) Didinti ADRPP finansavimą bei aprėptį ir skatinti įgūdžių ugdymą. Užtikrinti minimalios socialinės apsaugos sistemos aprėptį bei pakankamumą ir padidinti mokesčių bei socialinių išmokų sistemos veiksmingumą apsaugant nuo skurdo.*</p> <p>2020 (3) Remti įmonių, visų pirma MVĮ ir į eksportą orientuotų sektorių, likvidumą. Siekiant remti ekonomikos atsigavimą, paankstinti brandžių viešųjų investicinių projektų įgyvendinimą ir skatinti privačiąsias investicijas. Investicijas sutelkti į žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, visų pirma į itin didelio pralaidumo plačiajuosčio ryšio aprėptį ir skverbimą, švarią ir efektyvią energijos gamybą bei vartojimą ir darnųjį transportą. Skatinti technologines inovacijas MVĮ.</p>
2022 m.
<p>2022 (1) 2023 m. užtikrinti, kad nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų augimas atitiktų bendrą neutralios politikos kryptį, atsižvelgiant į tolesnę laikiną ir tikslinę paramą namų ūkiams ir įmonėms, kurie labiausiai pažeidžiami dėl energijos kainų šuolių, ir iš Ukrainos bėgantiems žmonėms. Būti</p>

³⁰ European Commission, 2024. *Commission staff working document: In-depth review for Lithuania in accordance with Article 5 of Regulation (EU) No 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances* (SWD(2024) 615 final). Prieiga internete:

https://economy-finance.ec.europa.eu/document/download/b2eea0d9-a516-4153-82ac-66d150d1ce7e_en?filename=SWD_2024_615_1_EN_Lithuania.pdf

pasirengusiai einamąsias išlaidas pritaikyti prie kintančios situacijos. Skatinti bendradarbiavimo principu grindžiamus viešuosius pirkimus centrinės valdžios ir savivaldybių lygmeniu.*

2022 (2) Toliau įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą laikantis tarpinių ir siektinų reikšmių, įtrauktų į 2021 m. liepos 20 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimą. Kuo greičiau baigti derybas su Komisija dėl 2021–2027 m. sanglaudos politikos programavimo dokumentų, kad būtų galima pradėti juos įgyvendinti.

2022 (3) Stiprinti pirminę ir profilaktinę sveikatos priežiūrą. Mažinti socialinių paslaugų planavimo ir teikimo fragmentaciją, taip pat gerinti jų pritaikymą prie individualių poreikių ir integravimą su kitomis paslaugomis. Gerinti galimybes gauti socialinį būstą ir tokių būstų kokybę.

2022 (4) Mažinti bendrą priklausomybę nuo iškastinio kuro spartinant atsinaujinančiųjų energijos išteklių diegimą ir didinant pramonės, transporto ir pastatų sektorių energijos vartojimo efektyvumą ir mažinant jų priklausomybę nuo iškastinio kuro, taip pat užtikrinti pakankamus energetikos tinklų jungčių pajėgumus.

2023 m.

2023 (1) Išlaikyti nacionalinėmis lėšomis finansuojamas viešąsias investicijas ir užtikrinti veiksmingą dotacijų pagal Priemonę ir kitų Sąjungos fondų lėšų įsisavinimą, visų pirma siekiant skatinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarkas. Stiprinti sveikatos priežiūros ir socialinės apsaugos adekvatumą ir gerinti bendrąsias viešąsias paslaugas.*

2023 (2) Toliau tolygiai įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą ir sparčiai užbaigti rengti skyrių „REPowerEU“, kad būtų galima skubiai pradėti jį įgyvendinti. Tęsti spartų sanglaudos politikos programų įgyvendinimą, užtikrinant glaudų papildomumą ir sinergiją su ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planu.

2023 (3) Stiprinti pirminę sveikatos priežiūrą ir plėtoti profilaktinę sveikatos priežiūrą, be kita ko, tam, kad būtų didinamas sveikatos priežiūros sistemos atsparumas. Gerinti socialinių paslaugų planavimą ir teikimą. Gerinti galimybes gauti socialinį būstą ir tokių būstų kokybę.

2023 (4) Toliau mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro ir importuojamos energijos spartinant atsinaujinančiųjų energijos išteklių diegimą, visų pirma užtikrinant pakankamą tinklo pajėgumą bei prieigą, užtikrinant pramoninės gamybos transformaciją ir dekarbonizaciją, didinant viešojo ir darniojo transporto naudojimą ir didinant pastatų energijos vartojimo efektyvumą, be kita ko, siekiant sumažinti energijos nepriteklių. Užtikrinti pakankamus elektros energetikos sistemų jungčių pajėgumus, kad būtų padidintas tiekimo saugumas, tęsiant darbus, kad būtų laiku baigtas sinchronizavimas su Sąjungos elektros tinklu. Dėti daugiau politikos pastangų siekiant suteikti ir įgyti žaliajai pertvarkai reikalingų įgūdžių ir kompetencijų.

2024 m.

2024 (1) Laiku pateikti vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinį struktūrinį planą. Laikantis reformuoto Stabilumo ir augimo pakto reikalavimų, grynujų išlaidų augimą 2025 m. apriboti iki tokio tempo, kuris padėtų vidutinės trukmės laikotarpiu valdžios sektoriaus deficitą išlaikyti mažesnę už Sutartyje nustatytą 3 % BVP pamatinę vertę, o valdžios sektoriaus skolą – apdairaus lygio. Teikti pakankamą sveikatos priežiūros, socialinės apsaugos ir bendrųjų viešųjų paslaugų finansavimą.

2024 (2) Spręsti kylančias vėlavimo problemas, kad būtų galima nuolat, sparčiai ir veiksmingai įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, įskaitant skyrių „REPowerEU“, užtikrinant, kad reformos ir investicijos būtų užbaigtos iki 2026 m. rugpjūčio mėn. Sparčiau įgyvendinti sanglaudos politikos programas. Atliekant laikotarpio vidurio peržiūrą toliau daugiausia dėmesio skirti sutarties prioritetams, kartu apsvarstant Europos strateginių technologijų platformos iniciatyvos teikiamas galimybes didinti konkurencingumą.

2024 (3) Gerinti sveikatos rezultatus ir sveikatos sistemos atsparumą stiprinant pirminę ir plečiant profilaktinę sveikatos priežiūrą. Didinti senatvės pensijų adekvatumą, kartu užtikrinant pensijų sistemos tvarumą. Mažinti

regioninius skirtumus skatinant savivaldybių bendradarbiavimą, kad būtų pagerintos galimybės naudotis viešosiomis paslaugomis, įskaitant viešąjį transportą.

2024 (4) Spręsti įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitikties problemą gerinant aukštojo išsilavinimo atitiktį darbo rinkos poreikiams. Sudaryti palankesnes sąlygas privačiosioms investicijoms į mokslinius tyrimus ir inovacijas. Didinti išteklių našumą, kad būtų daroma pažanga kuriant žiedinę ekonomiką.

Pastaba: * Pažymėtos KŠSR buvo redaguotos – ištrintos visiškai įgyvendintos arba nebeaktualios jų dalys, remiantis 2024 m. EK analize.